

Հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտ 39

Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչումը և չափումը

1. [Հանված է]

Գործողության ոլորտը

- 2 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի բոլոր կազմակերպությունների կողմից բոլոր տեսակի ֆինանսական գործիքների նկատմամբ, բացառությամբ՝
- ա) դուստր ընկերություններում, ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում այն մասնակցության, որը հաշվառվում է «Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ» ՖՀՄՍ 10-ին, «Առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» ՀՀՄՍ 27-ին կամ «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում» ՀՀՄՍ 28-ին համապատասխան: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն դուստր ընկերությունում, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ այն մասնակցության համար, որը ՀՀՄՍ 27 կամ ՀՀՄՍ 28 -ի համաձայն հաշվառվում է ըստ սույն ստանդարտի: Կազմակերպությունները պետք է սույն ստանդարտը կիրառեն նաև այն ածանցյալ գործիքների նկատմամբ, որոնք հիմնված են դուստր ընկերությունում, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման մեջ մասնակցության վրա, բացառությամբ, երբ տվյալ ածանցյալ գործիքը համապատասխանում է կազմակերպության բաժնային գործիքի սահմանմանը ըստ «Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացումը» ՀՀՄՍ 32-ի:
 - բ) վարձակալությունների գծով իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Վարձակալություն» ՀՀՄՍ 17-ը: Այնուամենայնիվ՝
 - (i) վարձատուի կողմից ճանաչված՝ վարձակալության գծով դեբիտորական պարտքերի նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի ապաճանաչման և արժեզրկման դրույթները).
 - (ii) վարձակալի կողմից ճանաչված՝ ֆինանսական վարձակալության կրեդիտորական պարտքերի նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի ապաճանաչման դրույթները և
 - (iii) վարձակալությունների մեջ պարունակվող ածանցյալ գործիքների նկատմամբ կիրառվում են սույն ստանդարտի՝ պարունակվող ածանցյալ գործիքների վերաբերյալ դրույթները.
 - գ) աշխատակիցների հատուցման պլանների գծով գործատուների իրավունքների և պարտականությունների, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Աշխատակիցների հատուցումներ» ՀՀՄՍ 19 -ը.
 - դ) կազմակերպության կողմից թողարկված ֆինանսական գործիքների, որոնք համապատասխանում են բաժնային գործիքի սահմանմանը ըստ ՀՀՄՍ 32-ի (ներառյալ օպցիոնները և վարանտները), կամ որոնք, ՀՀՄՍ 32-ի 16Ա և 16Բ պարագրաֆների կամ 16Գ և 16Դ պարագրաֆների պահանջների համաձայն, պետք է դասակարգվեն որպես բաժնային գործիք: Այնուամենայնիվ, նման բաժնային գործիքների տիրապետողը պետք է կիրառի սույն ստանդարտը այդ գործիքների նկատմամբ, բացի այն դեպքից, երբ դրանք համապատասխանում են վերը նշված (ա) կետի բացառությանը.
 - ե) իրավունքների և պարտականությունների, որոնք առաջանում են (i) ապահովագրական պայմանագրերի գծով, ինչպես սահմանված է «Ապահովագրական պայմանագրեր» ՖՀՄՍ 4-ում, բացի թողարկողի իրավունքներից և պարտականություններից, որոնք առաջանում են այնպիսի ապահովագրական պայմանագրի գծով, որը համապատասխանում է «Ֆինանսական գործիքներ» ՖՀՄՍ 9-ի հավելված Ա-ին, կամ (ii) պայմանագիր է, որը ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում է, որովհետև այն պարունակում է ըստ հայեցողության մասնակցության հատկանիշ: Այնուամենայնիվ, սույն ստանդարտը կիրառվում է ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրում պարունակվող ածանցյալ գործիքի

նկատմամբ, եթե, իհարկե, այդ ածանցյալ գործիքը ինքնին ՖՀՄՄ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագիր չէ: Ավելին՝ եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր թողարկողը նախկինում բացահայտորեն հստակեցրել է, որ ինքը նման պայմանագրերը համարում է ապահովագրական պայմանագրեր և օգտագործել է ապահովագրական պայմանագրերին կիրառելի հաշվառում, նման ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի նկատմամբ թողարկողը կարող է ընտրել կիրառել սույն ստանդարտը կամ ՖՀՄՄ 4-ը (տե՛ս պարագրաֆներ ԿՈՒ4 և ԿՈՒ4Ա): Թողարկողը կարող է այդ ընտրությունը կատարել պայմանագիր առ պայմանագիր, բայց ընտրությունը յուրաքանչյուր պայմանագրի համար անհակադարձելի է:

- զ) [Հանված է]
- է) ձեռքբերվողին գնելու կամ վաճառելու ֆորվարդային պայմանագիր ձեռքբերողի և վաճառող բաժնետիրոջ միջև, որն ապագա ամսաթվին կհանգեցնի ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում: Ֆորվարդային պայմանագրի ժամկետը չպետք է գերազանցի ինելամիս ժամանակահատվածը, որն անհրաժեշտ է պահանջվող հաստատումներ ստանալու և գործարքը ավարտելու համար:
- ը) փոխառությունների գծով հանձնառություններ, բացի պարագրաֆ 4-ում նկարագրված փոխառությունների գծով հանձնառություններից: Փոխառությունների գծով հանձնառությունների թողարկողը պետք է կիրառի «Պահուստներ, պայմանական պարտավորություններ և պայմանական ակտիվներ» ՀՀՄՄ 37 -ը փոխառությունների գծով այն հանձնառությունների նկատմամբ, որոնք սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում չեն: Այնուամենայնիվ, բոլոր փոխառությունների գծով հանձնառությունների նկատմամբ պետք է կիրառվեն սույն ստանդարտի ապաճանաչման դրույթները .
- թ) ֆինանսական գործիքներ, պայմանագրեր և պարտականություններ բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարման գործարքների շրջանակներում, որոնց նկատմամբ կիրառվում է «Բաժնետոմսերի վրա հիմնված վճարում» ՖՀՄՄ 2-ը, բացառությամբ սույն ստանդարտի պարագրաֆներ 5-7-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերի, որոնց նկատմամբ կիրառվում է սույն ստանդարտը:
- ժ) կազմակերպության՝ վճարումներ ստանալու իրավունքները՝ փոխհատուցելու համար այն ծախսումները, որոնք պահանջվում է կատարել ՀՀՄՄ 37-ի համաձայն՝ որպես պահուստ ճանաչված պարտավորությունը մարելու համար, կամ որի գծով այն ՀՀՄՄ 37-ի համաձայն, պահուստ էր ճանաչել ավելի վաղ ժամանակաշրջանում:

3 [Հանված է]

4 Հետևյալ փոխառությունների գծով հանձնառությունները գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում՝

- ա) փոխառությունների գծով հանձնառություններ, որոնք կազմակերպությունը նախորոշում է որպես ֆինանսական պարտավորություններ իրական արժեքով չափվող շահույթի կամ վնասի միջոցով (տե՛ս ՖՀՄՄ 9-ի պարագրաֆ 4.2.2.): Կազմակերպությունը, որն ունի իր փոխառությունների գծով հանձնառություններից առաջացող ակտիվների՝ դրանց առաջացումից կարճ ժամանակ անց վաճառելու նախկին պրակտիկա, պետք է կիրառի սույն ստանդարտը նույն դասում գտնվող իր բոլոր փոխառությունների գծով հանձնառությունների նկատմամբ.
- բ) փոխառությունների գծով հանձնառություններ, որոնք կարող են մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիք մատակարարելով կամ թողարկելով: Այդպիսի փոխառությունների գծով հանձնառությունները ածանցյալ գործիքներ են: Փոխառությունների գծով հանձնառությունը չի համարվում մարված զուտ հիմունքով միայն այն պատճառով, որ փոխառությունը մարվում է մասնակի վճարումների միջոցով (օրինակ՝ շինարարության հիպոտեկային վարկը, որը մարվում է մասնակի վճարումների միջոցով շինարարությանը զուգընթաց).
- գ) շուկայականից ցածր տոկոսադրույքով փոխառություն սրամաղրելու հանձնառություններ (տե՛ս ՖՀՄՄ 9-ի պարագրաֆ 4.2.1.):

5 Սույն ստանդարտը պետք է կիրառվի ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք կարող են մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ, կարծես պայմանագրերը լինեին ֆինանսական գործիքներ, բացառությամբ այն պայմանագրերի, որոնք կնքվել էին և շարունակում են գործել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների:

6 Գոյություն ունեն տարբեր եղանակներ, որոնցով ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի պայմանագիրը կարող է մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ: Դրանք ներառում են

ա) երբ պայմանագրի պայմանները թույլ են տալիս կողմերից յուրաքանչյուրին մարել այն զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ.

բ) երբ զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ մարելու հնարավորությունը բացահայտ կերպով սահմանված չէ պայմանագրի պայմաններում, բայց կազմակերպությունն ունի նման պայմանագրերը մարելու պրակտիկա զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ (կամ գործարքի կողմի հետ հաշվանցման պայմանագրեր կնքելով, կամ վաճառելով պայմանագիրը մինչև դրա իրագործումը կամ իրագործման ժամկետի ավարտը).

գ) երբ, նման պայմանագրերի դեպքում, կազմակերպությունը, գնի կարճաժամկետ տատանումներից կամ դիլերաին մարժայից շահույթ ստանալու նպատակ հետապնդելով, ունի պայմանագրի հիմքում ընկած հողվածի ստանալու, և ստանալուց հետո կարճ ժամանակամիջոցում հողվածը վաճառելու պրակտիկա, և

դ) երբ պայմանագրի առարկա հանդիսացող ոչ ֆինանսական հողվածը հեշտությամբ փոխարկելի է դրամական միջոցների:

Պայմանագիրը, որի նկատմամբ կիսառելի են (բ) և (գ) կետերը, կնքված չէ ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների, և, հետևաբար, գտնվում է սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում: Այլ պայմանագրերը, որոնց համար կիրառելի է պարագրաֆ 5-ը, գնահատվում են որոշելու համար, թե արդյոք դրանք կնքվել են և շարունակում են գործել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների, և, համապատասխանաբար, թե արդյոք դրանք գտնվում են սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում:

7 Ոչ ֆինանսական հողվածի գնման կամ վաճառքի տրված օպցիոնը, որը կարող է մարվել զուտ հիմունքով՝ դրամական միջոցներով կամ մեկ այլ ֆինանսական գործիքով, կամ ֆինանսական գործիքների փոխանակմամբ՝ համաձայն պարագրաֆներ 6(ա) կամ (դ) կետերի, գտնվում է սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում: Նման պայմանագիրը չի կարող կնքվել ոչ ֆինանսական հողվածի ստացման կամ մատակարարման նպատակով՝ ըստ կազմակերպության ակնկալվող գնման, վաճառքի կամ օգտագործման պահանջների:

Սահմանումներ

8 ՖՀՄՍ 9-ում և ՀՀՄՍ 32-ում սահմանված տերմինները սույն ստանդարտում օգտագործվում են ՖՀՄՍ 9 Հավելված Ա-ում և ՀՀՄՍ 32 11-րդ պարագրաֆում ներկայացված իմաստներով: ՖՀՄՍ 9-ը և ՀՀՄՍ 32-ը սահմանում են հետևյալ տերմինները՝

- ապաճանաչում.
- ածանցյալ գործիք.
- բաժնային գործիք.

- իրական արժեք
- ֆինանսական ակտիվ
- ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիր
- ֆինանսական գործիք
- ֆինանսական պարտավորություն

և տրամադրում են ուղեցույց՝ նշված տերմինները կիրառելու համար:

9 Ստորև բերված տերմինները սույն ստանդարտում օգտագործվում են հետևյալ իմաստներով.

Ճանաչմանը և չափմանը վերաբերող սահմանումներ

Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ամորտիզացված արժեք. գումար, որով ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական պարտավորությունը չափվում է սկզբնական ճանաչման պահին՝ հանած հիմնական գումարի մարումները, գումարած կամ հանած սկզբնական գումարի և մարման գումարի տարբերության կուտակված ամորտիզացիան՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով, և հանած ցանկացած նվազեցում արժեզրկման կամ անհավաքագրելիության գծով (ուղղակիորեն կամ կարգավորող հաշիվների օգտագործման միջոցով):

Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդ. ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության (կամ ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների խմբի) ամորտիզացված արժեքի հաշվարկման և համապատասխան ժամանակահատվածի կտրվածքով տոկոսային եկամտի կամ տոկոսային ծախսի բաշխման մեթոդ:

Արդյունավետ տոկոսադրույքը այն դրույթն է, որը ֆինանսական գործիքի գործողության ակնկալվող ժամկետի կամ, համապատասխան դեպքերում, ավելի կարճ ժամանակահատվածի համար գնահատված դրամական միջոցների ապագա վճարումները կամ ստացվելիք գումարները զեղչում է ճշգրիտ մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս կազմակերպությունը պետք է գնահատի դրամական հոսքերը՝ հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ վաղաժամկետ վճարման, գնման կամ համանման օպցիոնները), սակայն չպետք է հաշվի առնի ապագա պարտքային կորուստները: Այս հաշվարկը ներառում է պայմանագրի կողմերի միջև վճարված կամ ստացված բոլոր այն վճարները և օկետերը, որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս են կազմում (տե՛ս «Հասույթ ՀՀՄՄ 18 -ը), ինչպես նաև գործարքի հետ կապված ծախսումները և բոլոր այլ պարգևավճարները և զեղչերը: Ենթադրվում է, որ դրամական հոսքերը և համանման ֆինանսական գործիքների խմբի ակնկալվող ժամկետը կարելի է արժանահավատորեն գնահատել: Այնուհանդերձ, այն հազվադեպ դեպքերում, երբ հնարավոր չէ արժանահավատորեն գնահատել ֆինանսական գործիքի (ֆինանսական գործիքների խմբի) դրամական հոսքերը կամ նրա ակնկալվող ժամկետը, կազմակերպությունը պետք է օգտագործի ֆինանսական գործիքի (ֆինանսական գործիքների խմբի) պայմանագրային դրամական հոսքերը պայմանագրային ժամկետի ամբողջ ընթացքում:

Գործարքի հետ կապված ծախսումներ՝ լրացուցիչ ծախսումներ, որոնք ուղղակիորեն վերագրելի են ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ձեռքբերմանը, թողարկմանը կամ օտարմանը (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ-13 պարագրաֆը): Լրացուցիչ ծախսումը այն ծախսումն է, որը կազմակերպությունը չէր կրի, եթե այն ձեռք չբերեր, չթողարկեր կամ չօտարեր ֆինանսական գործիքը:

Հեջի հաշվառմանը վերաբերող սահմանումներ

Կայուն հանձնառություն.՝ սահմանված քանակի ռեսուրսներ սահմանված գնով սահմանված ապագա ամսաթվին կամ ամսաթվերին փոխանակելու պարտավորեցնող համաձայնություն:

Կանխատեսված գործարք. չպարտավորված, սակայն ակնկալվող ապագա գործարք:

Հեջավորման գործիք. նախորոշված ածանցյալ գործիք կամ (միայն արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների ռիսկի հեջավորման դեպքում) ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվ կամ ոչ

ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություն, որի իրական արժեքը կամ դրամական հոսքերը ակնկալվում է, որ կչեզոքացնեն նախորոշված հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի փոփոխությունները (72-77-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ94-ԿՈՒ97 պարագրաֆները ավելի են մանրամասնում հեջավորման գործիքի սահմանումը):

Հեջավորված հոդված. ակտիվ, պարտավորություն, կայուն հանձնառություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ զուտ ներդրում արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ, որը՝ (ա) կազմակերպությունը ենթարկում է իրական արժեքի կամ ապագա դրամական հոսքերի փոփոխությունների ռիսկի, և (բ) նախորոշվում է որպես հեջավորվող (78-84-րդ պարագրաֆները և Ա հավելվածի ԿՈՒ98-ԿՈՒ101 պարագրաֆները ավելի են մանրամասնում հեջավորված հոդվածի սահմանումը):

Հեջի արդյունավետություն. այն աստիճանը, որքանով հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխությունները, որոնք վերագրելի են հեջավորված ռիսկին, չեզոքացվում են հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխություններով (տե՛ս Ա հավելվածի ԿՈՒ105 - ԿՈՒ113 պարագրաֆները):

10-57 [Հանված է]

Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումը և անհավաքագրելիությունը

58 Յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում կազմակերպությունը պետք է գնահատի, թե արդյոք առկա է որևէ անկողմնակալ վկայություն, որ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկված է: Եթե գոյություն ունի որևէ նման վկայություն, ապա կազմակերպությունը պետք է կիրառի 63-րդ պարագրաֆը՝ ցանկացած արժեզրկումից կորստի գումարը որոշելու համար:

59 Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների խումբը արժեզրկված է, և կրվում են արժեզրկումից կորուստներ, միայն և միայն այն դեպքում, երբ գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն որպես մեկ կամ ավելի դեպքերի արդյունք՝ տեղի ունեցած ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո («կորստի դեպք»), և այդ կորստի դեպքը (կամ դեպքերը) այնպիսի ազդեցություն ունեն տվյալ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի ապագա գնահատված դրամական հոսքերի վրա, որը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել: Կարող է հնարավոր չլինել որոշել արժեզրկման պատճառ հանդիսացող մեկ եզակի, առանձին դեպք: Ավելի շուտ՝ արժեզրկման պատճառ կարող է հանդիսանալ մի քանի դեպքերի համակցված ազդեցություն: Ապագայում սպասվող դեպքերից կորուստները՝ անկախ դրանց հավանականությունից, չեն ճանաչվում: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի արժեզրկման անկողմնակալ վկայությունը ներառում է ակտիվի տիրապետողին հայտնի դարձած դիտարկելի տվյալները կորստի հետևյալ դեպքերի վերաբերյալ՝

- ա) թողարկողի կամ փոխառուի նշանակալի ֆինանսական դժվարությունները.
- բ) պայմանագրի խախտումը, ինչպես օրինակ՝ տոկոսների կամ հիմնական գումարի չվճարումը կամ վճարման ուշացումը.
- գ) փոխառուի ֆինանսական դժվարությունների հետ կապված տնտեսական կամ իրավական պատճառներով, փոխառուի կողմից փոխառուին զիջումների տրամադրումը, որը փոխառուն այլապես չէր նախորոշի;
- դ) հավանական է դառնում փոխառուի սնանկացումը կամ այլ ֆինանսական վերակազմավորումը;
- ե) ֆինանսական դժվարությունների հետևանքով այդ ֆինանսական ակտիվի համար գործող շուկայի վերանալը. կամ
- զ) դիտարկելի տվյալներ՝ վկայող այն մասին, որ ֆինանսական ակտիվների խմբի գծով, դրանց սկզբնական ճանաչումից հետո, առկա է գնահատված ապագա դրամական հոսքերի չափելի նվազում, թեև դեռևս հնարավոր չէ որոշել այդ նվազումը խմբի առանձին ֆինանսական ակտիվների գծով, ներառյալ.

- (i) խմբում փոխառուների վճարումների կարգավիճակի բացասական փոփոխությունները (օրինակ՝ վճարումների ուշացումների թվի ավելացումը կամ վարկային քարտերով փոխառուների թվի ավելացումը, որոնք հասել են իրենց պարտքային սահմանաչափին և կատարում են նվազագույն ամսական վճարում); կամ
- (ii) ազգային կամ տեղական տնտեսական պայմանները, որոնք կորելիացիայի մեջ են խմբի ակտիվների գծով ձախողումների հետ (օրինակ՝ փոխառուների աշխարհագրական շրջանում գործազրկության մակարդակի աճը, համապատասխան շրջանում հիպոթեքային անշարժ գույքի գների նվազումը, նավթի գնի նվազումը նավթարտադրողներին տրամադրած փոխառության գծով ակտիվների դեպքում, կամ արդյունաբերության ճյուղի պայմանների բացասական փոփոխությունները, որոնք ազդում են խմբի փոխառուների վրա):

60 Գործող շուկայի վերանալն այն պատճառով, որ կազմակերպության ֆինանսական գործիքները այլևս չեն շրջանառվում բաց շուկայում, դեռևս արժեզրկման վկայություն չէ: Կազմակերպության պարտքային վարկանիշի իջեցումը, որպես այդպիսին, արժեզրկման վկայություն չէ՝ չնայած այն կարող է հանդիսանալ արժեզրկման վկայություն՝ դիտարկվելով այլ առկա տեղեկատվության հետ մեկտեղ: Ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի նվազումը իր սկզբնական արժեքից կամ ամորտիզացված արժեքից ցածր պարտադիր չէ, որ հանդիսանա արժեզրկման վկայություն (օրինակ՝ պարտքային գործիքում ներդրման իրական արժեքի նվազումը, որը ռիսկից զերծ տոկոսադրույքի աճի արդյունք է):

61 [Հանված է]

62 Որոշ դեպքերում դիտարկելի տվյալները, որոնք պահանջվում են՝ ֆինանսական ակտիվի արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կարող են լինել սահմանափակ կամ այլևս ոչ ամբողջությամբ առնչվող տվյալ հանգամանքներին: Օրինակ՝ դա կարող է տեղի ունենալ, երբ փոխառուն ֆինանսական դժվարությունների մեջ է, և համանման փոխառուների վերաբերյալ քիչ պատմական տվյալներ կան: Այդպիսի դեպքերում, ցանկացած արժեզրկումից կորստի չափը գնահատելու համար, կազմակերպությունը օգտագործում է փորձի վրա հիմնված իր դատողությունը: Նմանապես, կազմակերպությունը օգտագործում է փորձի վրա հիմնված իր դատողությունը, որպեսզի ճշգրտի ֆինանսական ակտիվների խմբի վերաբերյալ դիտարկելի տվյալները ընթացիկ հանգամանքները արտացոլելու համար (տես՝ ԿՈՒ89-ը պարագրաֆը): Խելամիտ գնահատականների օգտագործումը ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման կարևորագույն մասերից է, և այն չի վնասում դրանց արժանահավատությանը:

63 **Եթե գոյություն ունի անկողմնակալ վկայություն, որ ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվների գծով առկա է արժեզրկումից կորուստ, ապա կորստի գումարը չափվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և գնահատված ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքի միջև տարբերություն (բացառելով ապագա պարտքային վնասները, որոնք դեռևս տեղի չեն ունեցել)՝ զեղչված ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով (այսինքն, սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքով): Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը պետք է նվազեցվի կա մ ուղղակիորեն, կա մ օգտագործելով կարգավորող հաշիվը: Կորստի գումարը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:**

64 Կազմակերպությունը նախ գնահատում է, թե արդյոք գոյություն ունի արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն այն առանձին ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի են, և ապա առանձին կամ հավաքական հիմունքով՝ այն ֆինանսական ակտիվների գծով, որոնք առանձին վերցված նշանակալի չեն (տես՝ պարագրաֆ 59): Եթե կազմակերպությունը եզրակացնում է, որ առանձին գնահատված ֆինանսական ակտիվի գծով՝ լինի այն նշանակալի կամ ոչ նշանակալի, արժեզրկման անկողմնակալ վկայություն չկա, ապա այն ներառում է այդ ակտիվը պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերով ֆինանսական ակտիվների խմբում և դրանք հավաքական հիմունքով գնահատում արժեզրկման տեսանկյունից: Այն ակտիվները, որոնք առանձին են գնահատվում արժեզրկման տեսանկյունից, և որոնց գծով արժեզրկումից կորուստը ճանաչվում կամ շարունակվում է ճանաչվել, չեն ներառվում արժեզրկման հավաքական հիմունքով գնահատման մեջ:

65 Եթե հետագա ժամանակաշրջանում արժեզրկումից կորստի գումարը նվազում է, և նվազումը կարելի է անկողմնակալ ձևով կապել մի դեպքի հետ, որը տեղի է ունեցել արժեզրկումը ճանաչելուց հետո (ինչպիսին է, օրինակ, դեբիտորի պարտքային վարկանիշի բարելավումը), ապա նախկինում ճանաչված արժեզրկումից կորուստը պետք է հակադարձվի կա մ ուղղակիորեն, կա մ կարգավորող հաշիվը ճշգրտելու միջոցով: Հակադարձումը չպետք է հանգեցնի նրան, որ ֆինանսական ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցի այն ամորտիզացված արժեքը, որը առկա կլինեք արժեզրկման հակադարձման ամսաթվի դրությամբ, եթե արժեզրկումը ճանաչված չլինեք: Հակադարձման գումարը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

66-70 [Հանված է]

Հեջավորում

71 Եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի միջև գոյություն ունի հեջավորման նախորդված փոխհարաբերություն, ինչպես նկարագրված է 85-88 պարագրաֆներում և Հավելված Ա-ի ԿՈՒ-102-ԿՈՒ-104 պարագրաֆներում, ապա հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի գծով օգուտի կամ վնասի հաշվառումը պետք է կատարվի համաձայն 89-102 պարագրաֆների :

Հեջավորման գործիքներ

Գործիքների որակումը

72 Սույն ստանդարտով չեն սահմանափակվում այն հանգամանքները, որոնց դեպքում ածանցյալ գործիքը կարող է նախորդվել որպես հեջավորման գործիք, եթե բավարարված են պարագրաֆ 88-ի պայմանները, բացառությամբ որոշ տրված օպցիոնների (տես Հավելված Ա-ի պարագրաֆ ԿՈՒ-94-ը): Այնուամենայնիվ, ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվը կամ ոչ ածանցյալ ֆինանսական պարտավորությունը կարող է նախորդվել որպես հեջավորման գործիք միայն արտարժույթային ռիսկի հեջի նպատակով:

73 Հեջի հաշվառման նպատակներով՝ որպես հեջավորման գործիքներ կարող են նախորդվել միայն այն գործիքները, որոնց մի կողմը հաշվետու կազմակերպության հանդեպ հանդիսանում է արտաքին կողմ (այսինքն,՝ արտաքին է խմբի կամ առանձին կազմակերպության նկատմամբ, որի համար ներկայացվում են հաշվետվություններ): Թեև համախմբված խմբի կազմի մեջ մտնող առանձին կազմակերպություններ կամ կազմակերպության առանձին ստորաբաժանումներ կարող են խմբի այլ կազմակերպությունների կամ կազմակերպության այլ ստորաբաժանումների հետ իրականացնել հեջավորման գործարքներ, բոլոր այդպիսի միջխմբային գործարքները համախմբման ժամանակ փոխվերացվում են: Այդ պատճառով, նման հեջավորման գործարքները խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում չեն որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա գործարքներ: Այդուհանդերձ, դրանք կարող են որակվել որպես հեջի հաշվառման ենթակա գործարքներ՝ խմբի առանձին կազմակերպությունների անհատական կամ առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե դրանք հաշվետվություն ներկայացնող առանձին կազմակերպության նկատմամբ արտաքին հանդիսացող կողմի հետ են:

Հեջավորման գործիքների նախորդումը

74 Սովորաբար գոյություն ունի հեջավորման գործիքի՝ որպես ամբողջության, մեկ իրական արժեք, և գործոնները, որոնք բերում են այդ իրական արժեքի փոփոխության՝ փոխկախված են: Այսպիսով, կազմակերպության կողմից հեջավորման փոխհարաբերությունը նախորդվում է հեջավորման գործիքի՝ որպես ամբողջության համար: Թույլատրվող միակ բացառություններն են՝

ա) օպցիոնային պայմանագրի ներհատուկ արժեքի և ժամանակային արժեքի առանձնացումը և միայն ներհատուկ արժեքի փոփոխության նախորդումը որպես հեջավորման գործիք, միաժամանակ բացառելով ժամանակային արժեքի փոփոխությունը և.

բ) ֆորվարդային պայմանագրի տոկոսային բաղադրիչի և սփոթ գնի առանձնացումը:

Այս բացառությունները թույլատրված են, որովհետև օպցիոնի ներհատուկ արժեքը և ֆորվարդի պարզակազմարը, սովորաբար, կարող են չափվել առանձին: Դինամիկ հեջավորման

- ռազմավարությունը, որը գնահատում է օպցիոնային պայմանագրի ներհատուկ արժեքն ու ժամանակային արժեքը, կարող է որակվել որպես հեջի հաշվառման ենթակա:
- 75 Հեջավորման փոխհարաբերության մեջ որպես հեջավորման գործիք կարող է նախորոշվել ամբողջ հեջավորման գործիքի միայն մի մասը, օրինակ՝ անվանական արժեքի 50 տոկոսը: Սակայն, հեջավորման փոխհարաբերությունը չի կարող նախորոշվել հեջավորման գործիքի գոյության ժամանակահատվածի միայն մի մասի համար:
- 76 Հեջավորման մեկ առանձին գործիքը կարող է նախորոշվել որպես մեկից ավելի տիպի ռիսկերի հեջ, եթե՝ (ա) հեջավորվող ռիսկերը կարող են հստակորեն որոշվել, (բ) հեջի արդյունավետությունը հնարավոր է ցուցադրել, և (գ) հնարավոր է համոզվել, որ առկա է հեջավորման գործիքի և տարբեր ռիսկային դիրքերի համար առանձնակի նախորոշում:
- 77 Երկու կամ ավելի ածանցյալ գործիքներ կամ նրանց մասերը (կամ արտաբժությային ռիսկի հեջի դեպքում երկու կամ ավելի ոչ ածանցյալ գործիքներ կամ դրանց մասերը, կամ ածանցյալ գործիքների և ոչ ածանցյալ գործիքների կամ դրանց մասերի համակցությունը) կարող են դիտարկվել համակցության մեջ և համատեղ նախորոշվել որպես հեջավորման գործիք, ներառյալ այն դեպքերը, երբ որոշ ածանցյալ գործիքներից առաջացող ռիսկը (ռիսկերը) փոխհատուցում է (են) մյուսներից առաջացող ռիսկերը: Այնուամենայնիվ, տոկոսադրույքի քուլարը կամ այլ ածանցյալ գործիք, որը միավորում է տրված օպցիոնը և ձեռք բերված օպցիոնը, չի որակվում որպես հեջավորման գործիք, եթե այն իրականում տրված զուտ օպցիոն է (որի համար ստացվում է զուտ պարգևավճար): Նմանապես, երկու կամ ավելի ածանցյալ գործիքներ (կամ դրանց մասերը) կարող են նախորոշվել որպես հեջավորման գործիք միայն այն դեպքում, եթե դրանցից ոչ մեկը չի հանդիսանում տրված օպցիոն կամ տրված զուտ օպցիոն:

Հեջավորված հոդվածներ

Հոդվածների որակումը

- 78 Հեջավորված հոդվածը կարող է լինել ճանաչված ակտիվ կամ պարտավորություն, չճանաչված կայուն հանձնառություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրում: Հեջավորված հոդվածը կարող է լինել՝ (ա) առանձին ակտիվ, պարտավորություն, կայուն հանձնառություն, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարք կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրում, (բ) ակտիվների, պարտավորությունների, կայուն հանձնառությունների, մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքների կամ արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրումների խումբ՝ ռիսկի համանման բնութագրերով, կամ (գ) միայն տոկոսադրույքի ռիսկի համար պորտֆելի հեջի դեպքում ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի այն մասը, որը կրում է հեջավորվող միևնույն ռիսկը:
- 79 [Հանված է]
- 80 Հեջի հաշվառման նպատակներով, որպես հեջավորված հոդվածներ, կարող են նախորոշվել միայն կազմակերպության նկատմամբ արտաքին կողմ ներգրավող ակտիվները, պարտավորությունները, չճանաչված կայուն հանձնառությունները կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքները: Այստեղից հետևում է, որ հեջի հաշվառումը կիրառելի է նույն խմբի կազմակերպությունների միջև կայացած գործարքների համար և կարող է օգտագործվել միայն այդ կազմակերպությունների անհատական կամ առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում, բայց ոչ խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում: Որպես բացառություն, ներխմբային որևէ դրամային հոդվածի (օրինակ, երկու դուստր կազմակերպությունների միջև կրեդիտորական/դեբիտորական պարտքերի) արտաբժությային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հոդված համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե այդ ռիսկին ենթարկվածության հետևանքով համախմբման ժամանակ փոխարժեքից օգուտը կամ վնասը ամբողջությամբ չեն փոխվերացվել՝ համաձայն *<<Արտաբժությի փոխարժեքների փոփոխությունների հետևանքները>>* ՀՀՄՍ 21 -ի: Համաձայն ՀՀՄՍ 21-ի՝ ներխմբային դրամային հոդվածների գծով փոխանակման փոխարժեքից օգուտները և վնասները ամբողջությամբ չեն փոխվերացվում համախմբման ժամանակ, եթե ներխմբային դրամային հոդվածը գործարքի

առարկա է խմբի երկու կազմակերպությունների միջև, որոնք ունեն տարբեր ֆունկցիոնալ արժույթներ: Բացի դրանից, ներխմբային մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի արտարժույթային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հողված համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, եթե գործարքը սահմանված է գործարք կատարող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբերվող արժույթով, և արտարժույթի փոխարժեքի ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա:

Ֆինանսական հողվածների նախորոշումը որպես հեջավորված հողված

81 Եթե հեջավորված հողվածը ֆինանսական ակտիվ կամ ֆինանսական պարտավորություն է, այն կարող է լինել հեջավորված հողված իր դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի միայն մի մասի հետ կապված ռիսկերի առնչությամբ (ինչպես օրինակ, մեկ կամ մի քանի ընտրված պայմանագրային հոսքերը կամ դրանց մի մասը կամ իրական արժեքի որևէ տոկոսը), եթե արդյունավետությունը հնարավոր է չափել: Օրինակ, տոկոսակիր ակտիվի կամ տոկոսակիր պարտավորության տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածության որոշելի և առանձին չափելի մասը կարող է նախորոշվել որպես հեջավորվող ռիսկ (ինչպես օրինակ, հեջավորված ֆինանսական գործիքի ամբողջ տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածության մեջ ոչ ռիսկային տոկոսադրույքի կամ ուղենշային տոկոսադրույքի բաղադրիչը):

81U Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն այդ դեպքում), հեջավորված մասը կարող է նախորոշվել արժույթի գումարի տեսքով (օրինակ, որպես որևէ գումար դրվարով, եվրոյով, ֆունտով կամ ռանդով), այլ ոչ թե որպես առանձին ակտիվներ (կամ պարտավորություններ): Թեև պորտֆելը, ռիսկի կառավարման նպատակներով, կարող է ներառել ակտիվներ և պարտավորություններ, նախորոշված գումարը իրենից ներկայացնում է որևէ գումարի ակտիվներ կամ որևէ գումարի պարտավորություններ: Ակտիվների և պարտավորությունների գուտ գումարի նախորոշում չի թույլատրվում: Կազմակերպությունը կարող է հեջավորել այդ նախորոշված գումարին առնչվող տոկոսադրույքի ռիսկի մի մասը: Օրինակ, վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ ակտիվներ ներառող պորտֆելի հեջավորման ժամանակ կազմակերպությունը կարող է հեջավորել իրական արժեքի այն փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությանը՝ հիմնված վերագնորոշման ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային ամսաթվերի վրա: Երբ հեջավորված մասը հիմնված է վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի վրա, հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությունների ազդեցությունը այդ ակնկալվող ամսաթվերի վրա պետք է ներառվի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխության հաշվարկի մեջ: Հետևաբար, վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հողվածներ ներառող պորտֆելի հեջավորումը վաղաժամկետ վճարման հնարավորություն չնախորոշող ածանցյալ գործիքով հանգեցնում է անարդյունավետության, եթե վերանայվում են հեջավորված պորտֆելի հողվածների նախապես վճարման ակնկալվող ամսաթվերը, կամ վաղաժամկետ վճարումների փաստացի ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվող ամսաթվերից:

Ոչ ֆինանսական հողվածների նախորոշումը որպես հեջավորված հողված

82 Եթե հեջավորված հողվածը ոչ ֆինանսական ակտիվ կամ ոչ ֆինանսական պարտավորություն է, այն պետք է նախորոշվի որպես հեջավորված հողված՝ (ա) արտարժույթային ռիսկերի համար, կամ (բ) ամբողջությամբ բոլոր ռիսկերի համար, քանի որ դժվար է առանձնացնել և չափել դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխության համապատասխան մասը, որը վերագրելի է արտարժույթային ռիսկերից տարբեր այլ յուրահաստուկ ռիսկերի:

Հողվածների խմբի նախորոշումը որպես հեջավորված հողված

83 Համանման ակտիվները կամ համանման պարտավորությունները պետք է համախմբվեն և հեջավորվեն որպես մեկ խումբ, միայն եթե խմբի առանձին ակտիվները կամ առանձին պարտավորությունները կիսում են ենթարկվածությունը այն ռիսկին, որի գծով նրանք նախորոշվել են որպես հեջավորվող: Ավելին, խմբի յուրաքանչյուր հողվածի գծով հեջավորված ռիսկին

վերագրելի իրական արժեքի փոփոխությունը ակնկալվում է, որ պետք է մոտավորապես համեմատական լինի հողվածների այդ խմբի գծով հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի ընդհանուր փոփոխությանը:

- 84 Քանի որ կազմակերպությունը գնահատում է հեջի արդյունավետությունը՝ համեմատելով հեջավորման գործիքի (կամ համանման հեջավորման գործիքների խմբի) և հեջավորված հողվածի (կամ համանման հեջավորված հողվածների խմբի) իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխությունները, հեջավորման գործիքի համեմատումը ընդհանուր զուտ դիրքի հետ (օրինակ, համանման մարման ժամկետներով ֆիքսված դրույքով բոլոր ակտիվների և ֆիքսված դրույքով բոլոր պարտավորությունների զուտ գումարի հետ), այլ ոչ թե որոշակի հեջավորված հողվածի հետ, չի որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա:

Հեջի հաշվառումը

- 85 Հեջի հաշվառմամբ ճանաչվում են հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի իրական արժեքների փոփոխությունների՝ միմյանց չեզոքացնող ազդեցությունները շահույթի կամ վնասի վրա:

- 86 Հեջավորման փոխհարաբերությունները լինում են երեք տեսակի՝

ա) *իրական արժեքի հեջ*. ճանաչված ակտիվի կամ պարտավորության կամ չճանաչված կայուն հանձնառության, կամ այդ ակտիվի, պարտավորության կամ կայուն հանձնառության որոշակիացված մասի իրական արժեքի փոփոխությունների այնպիսի ենթարկվածության հեջ, որը վերագրելի է որոշակի ռիսկի և կարող է ազդեցություն ունենալ շահույթի կամ վնասի վրա.

բ) *դրամական հոսքերի հեջ*. դրամական հոսքերի փոփոխականությանը ենթարկվածության հեջ, որը՝ (i) վերագրելի է ճանաչված ակտիվի կամ պարտավորության (ինչպիսին են փոփոխական տոկոսադրույքով պարտքի գծով ապագա տոկոսային բոլոր կամ որոշ վճարումները) կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի հետ կապված որոշակի ռիսկի, և (ii) կարող է ազդեցություն ունենալ շահույթի կամ վնասի վրա:

գ) *արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ զուտ ներդրման հեջ*, ինչպես սահմանված է ՀՀՄՍ 21-ում:

- 87 Կայուն հանձնառության արտարժույթային ռիսկի հեջը կարող է հաշվառվել որպես իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի հեջ:

- 88 Հեջավորման փոխհարաբերությունը բավարարում է հեջի հաշվառման պահանջներին ըստ 89-102 պարագրաֆների այն և միայն այն դեպքում, եթե բավարարվում են բոլոր հետևյալ պայմանները.

ա) հեջի սկզբի դրությամբ գոյություն ունի հեջավորման փոխհարաբերության և հեջի իրականացման հետ կապված կազմակերպության ռիսկերի կառավարման նպատակների և ռազմավարության ֆորմալ նախորոշում և փաստաթղթավորում: Այդ փաստաթղթերի մեջ պետք է նույնականացվեն հեջավորման գործիքը և հեջավորված հողվածը կամ գործառնությունը, հեջավորվող ռիսկի բնույթը, և թե ինչպես է կազմակերպությունը գնահատելու հեջավորման գործիքի արդյունավետությունը՝ կապված հեջավորված հողվածների՝ հեջավորված ռիսկերին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխություններին ենթարկվածությունը չեզոքացնելու հետ.

բ) ակնկալվում է, որ հեջը կլինի մեծապես արդյունավետ (տե՛ս հավելված Ա-ի ԿՈՒ-105-ԿՈՒ-113 պարագրաֆները) հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխությունների չեզոքացման գործում՝ սովյալ հեջավորման փոխհարաբերության գծով ռիսկերի կառավարման սկզբնապես փաստաթղթավորված ռազմավարությանը համապատասխան.

գ) դրամական հոսքերի հեջերի դեպքում հեջի առարկա հանդիսացող կանխատեսված գործարքը պետք է լինի մեծապես հավանական և պետք է ցուցաբերի ենթարկվածություն դրամական հոսքերի տատանումների նկատմամբ, որոնք, ի վերջո, կարող են ազդել շահույթի կամ վնասի վրա.

- դ) հեջի արդյունավետությունը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել, այսինքն՝ հեջավորված հողվածի իրական արժեքը կամ դրամական հոսքերը, որոնք վերագրելի են հեջավորված ռիսկին, ինչպես նաև հեջավորման գործիքի իրական արժեքը հնարավոր է արժանահավատորեն չափել.
- ե) հեջը գնահատվում է անընդհատ հիմունքով և որոշվում է, որ այն փաստացի եղել է մեծապես արդյունավետ այն հաշվետու ֆինանսական ժամանակաշրջանների ընթացքում, որոնց համար այն նախորոշված էր:

Իրական արժեքի հեջեր

89 Եթե իրական արժեքի հեջը ժամանակաշրջանի ընթացքում բավարարում է պարագրաֆ 88-ի պայմաններին, ապա այն պետք է հաշվառվի հետևյալ կերպ.

- ա) հեջավորման գործիքի՝ իրական արժեքով վերաչափումից օգուտը կամ վնասը (հեջավորման ածանցյալ գործիքի դեպքում), կամ դրա հաշվեկշռային արժեքի՝ ՀՀՄՍ 21-ի համաձայն չափված արտարժույթային բաղադրիչը (հեջավորման ոչ ածանցյալ գործիքի դեպքում) պետք է ճանաչվեն շահույթում կամ վնասում, և
- բ) հեջավորված ռիսկին վերագրելի՝ հեջավորված հողվածի գծով օգուտը կամ վնասը պետք է ճշգրտի հեջավորված հողվածի հաշվեկշռային արժեքը և ճանաչվի շահույթում կամ վնասում: Այս դրույթը կիրառվում է, եթե հեջավորված հողվածը այլապես կչափվեր սկզբնական արժեքով:

89Ա Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի մի մասի՝ տոկոսադրույքի ռիսկին ենթակարկվածության համար իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն նման հեջի դեպքում) 89(բ) պարագրաֆի պահանջները կարող են բավարարվել՝ հեջավորված հողվածին վերագրելի օգուտը կամ վնասը ներկայացնելով՝

- ա) ակտիվների մեջ մեկ առանձին տողային հողված՝ վերագնորոշման այն ժամանակահատվածների համար, որոնց ընթացքում հեջավորված հողվածն ակտիվ է. կամ
- բ) պարտավորությունների մեջ մեկ առանձին տողային հողված՝ վերագնորոշման այն ժամանակահատվածների համար, որոնց ընթացքում հեջավորված հողվածը պարտավորություն է:

Վերևում՝ (ա) և (բ) կետերում նշված առանձին տողային հողվածները պետք է ներկայացվեն ֆինանսական ակտիվներից կամ ֆինանսական պարտավորություններից անմիջապես հետո: Նշված տողային հողվածներում ներառված գումարները պետք է հանվեն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից, երբ ապաճանաչվեն այն ակտիվները կամ պարտավորությունները, որոնց դրանք վերաբերում են:

90 Եթե հեջավորվում են հեջավորված հողվածին վերագրելի միայն որոշակի ռիսկեր, ապա հեջավորված հողվածի իրական արժեքի ճանաչվող փոփոխությունները, որոնք չեն առնչվում հեջավորված ռիսկի հետ, ճանաչվում են ՖՀՄՍ 9-ի 5.7.1-րդ պարագրաֆում նշվածի համաձայն:

91 Կազմակերպությունը պետք է առաջընթաց կիրառամբ դադարեցնի պարագրաֆ 89-ով նախորոշված հեջի հաշվառումը, եթե.

- ա) հեջավորման գործիքի ժամկետը լրանում է, կամ այն վաճառվում, դադարեցվում կամ իրագործվում է (այս վերջին դեպքում հեջավորման գործիքի փոխարինումը կամ վերաձևակերպումը մեկ այլ հեջավորման գործիքի չի դիտվում որպես ժամկետի լրացում կամ դադարեցում, եթե նման փոխարինումը կամ վերաձևակերպումը կազմակերպության փաստաթղթավորված հեջավորման ռազմավարության մասն է կազմում).
- բ) տվյալ հեջը այլևս չի բավարարում հեջի հաշվառման պահանջների կիրառման վերաբերյալ պարագրաֆ 88-ում նշված չափանիշներին, կամ
- գ) կազմակերպությունը չեղյալ է համարում հեջի նախորոշումը:

- 92 Հեջավորված ֆինանսական գործիքի հաշվեկշռային արժեքի 89(բ) պարագրաֆից բխող ցանկացած ճշգրտում, որի համար կիրառվում է արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը (կամ տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում՝ պարագրաֆ 89-ում նկարագրված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության առանձին տողային հոդվածի ցանկացած ճշգրտում) պետք է ամորտիզացվի շահույթում կամ վնասում: Ամորտիզացիան կարող է սկսվել այն պահից, երբ առկա է ճշգրտում, բայց ոչ ուշ, քան երբ դադարեցվում է հեջավորված հոդվածի ճշգրտումը՝ հեջավորվող ռիսկին վերագրելի իր իրական արժեքի փոփոխությունների մասով: Ճշգրտումը հիմնվում է ամորտիզացիան սկսելու ամսաթվի դրությամբ վերահաշվարկյալ արդյունավետ տոկոսադրույքի վրա: Սակայն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների տոկոսադրույքի ռիսկին ենթակարկվածության համար իրական արժեքի հեջի դեպքում (և միայն նման հեջի դեպքում), եթե վերահաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի վրա հիմնված ամորտիզացիան իրագործելի չէ, ճշգրտումը պետք է ամորտիզացվի գծային մեթոդով: Ճշգրտման գումարը պետք է ամորտիզացվի ամբողջովին մինչև ֆինանսական գործիքի մարման ժամկետը, կամ պորտֆելի տոկոսադրույքի ռիսկի հեջավորման դեպքում՝ մինչև համապատասխան վերագնորոշման ժամանակահատվածի ավարտը:
- 93 Երբ չճանաչված կայուն հանձնառությունը նախորոշվում է որպես հեջավորված հոդված, հեջավորված ռիսկին վերագրելի՝ կայուն հանձնառության իրական արժեքի հետագա կուտակային փոփոխությունը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն, իսկ դրա համապատասխան օգուտը կամ վնասը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում (տե՛ս 89(բ) պարագրաֆը): Հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխությունները ևս ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:
- 94 Երբ կազմակերպությունը ակտիվ ձեռք բերելու կամ պարտավորություն ստանձնելու կայուն հանձնառության մեջ է մտնում, որը իրենից ներկայացնում է իրական արժեքի հեջի ներքո հեջավորված հոդված, ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական հաշվեկշռային արժեքը, որը ստացվում է կազմակերպության կողմից կայուն հանձնառության կատարման արդյունքում, ճշգրտվում է՝ ներառելու համար հեջավորված ռիսկին վերագրելի կայուն հանձնառության իրական արժեքի կուտակային փոփոխությունը, որը ճանաչվել էր ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Դրամական հոսքերի հեջեր

- 95 Եթե դրամական հոսքերի հեջը ժամանակաշրջանի ընթացքում բավարարում է պարագրաֆ 88-ի պայմաններին, այն պետք է հաշվառվի հետևյալ կերպ.
- ա) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի այն մասը, որը որոշված է որպես արդյունավետ հեջ (տե՛ս պարագրաֆ 88) պետք է ճանաչվի այլ համապարփակ եկամտում, և
 - բ) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի ոչ արդյունավետ մասը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:
- 96 Ավելի ստույգ, դրամական հոսքերի հեջը հաշվառվում է հետևյալ կերպ.
- ա) սեփական կապիտալի առանձին բաղադրիչը, որը կապված է հեջավորված հոդվածի հետ, ճշգրտվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնի չափով (բացարձակ մեծություններով).
 - (i) հեջի սկզբից հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը, և
 - (ii) հեջի սկզբից հեջավորված գործիքից ակնկալվող սպագա դրամական հոսքերի իրական արժեքի (ներկա արժեքի) կուտակային փոփոխությունը,
 - բ) հեջավորման գործիքի կամ դրա որևէ նախորոշված բաղադրիչի գծով ցանկացած այլ մնացորդային օգուտ կամ վնաս (որն արդյունավետ հեջ չէ) ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, և
 - գ) եթե կազմակերպության ռիսկերի կառավարման փաստաթղթավորված ռազմավարությամբ տվյալ հեջավորման փոխհարաբերության համար հեջի արդյունավետության գնահատումից բացառվում է հեջավորման գործիքի գծով օգուտի կամ վնասի, կամ դրամական

համապատասխան հոսքերի որոշակի բաղադրիչ (տե՛ս 74-րդ, 75-րդ և 88(ա) պարագրաֆները), ապա օգուտի կամ վնասի այդ բացառվող բաղադրիչը ճանաչվում է ՖՀՄՍ 9 5.7.1-րդ պարագրաֆի համաձայն:

- 97 Եթե կանխատեսված գործարքի հեջը հետագայում հանգեցնում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության ճանաչման, ապա դրա հետ կապված օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ եկամտում՝ համաձայն պարագրաֆ 95-ի, պետք է վերադասակարգվեն՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում հեջավորված կանխատեսված դրամական հոսքերը ազդում են շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ, այն ժամանակաշրջաններում, երբ ճանաչվում է տոկոսային եկամուտը կամ տոկոսային ծախսը): Մակայն, եթե կազմակերպությունը ակնկալում է, որ այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված վնասը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի փոխհատուցվի մեկ կամ մի քանի ապագա ժամանակաշրջանների ընթացքում, ապա այն գումարը, որն ըստ ակնկալիքների չի փոխհատուցվելու, կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգի՝ այն ներառելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում:
- 98 Եթե կանխատեսված գործարքի հեջը հետագայում հանգեցնում է ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության ճանաչման, կամ ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության գծով կանխատեսված գործարքը դառնում է կայուն հանձնառություն, որի համար կիրառվում է իրական արժեքի հեջի հաշվառում, ապա կազմակերպությունը պետք է որդեգրի ներքոնշյալ (ա) կամ (բ) կետերում շարադրված մոտեցումներից որևէ մեկը.
- ա) Այն վերադասակարգում է համապատասխան օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ եկամտում՝ համաձայն պարագրաֆ 95-ի՝ ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում ձեռք բերված ակտիվը կամ ստանձնած պարտավորությունը ազդում են շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ՝ այն ժամանակաշրջաններում, երբ ճանաչվում է մաշվածության գծով ծախսը կամ վաճառքի ինքնարժեքը): Մակայն, եթե կազմակերպությունը ակնկալում է, որ այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված վնասը ամբողջությամբ կամ մասամբ չի փոխհատուցվի մեկ կամ մի քանի ապագա ժամանակաշրջանների ընթացքում, ապա այն գումարը, որն ըստ ակնկալիքների չի փոխհատուցվելու, կազմակերպությունը պետք է վերադասակարգի՝ այն դուրս բերելով սեփական կապիտալից և ներառելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում:
 - բ) Այն դուրս է բերում համապատասխան օգուտները կամ վնասները, որոնք ճանաչվել էին այլ համապարփակ եկամտում՝ համաձայն պարագրաֆ 95-ի, և ներառում է դրանք ակտիվի կամ պարտավորության սկզբնական արժեքի կամ այլ հաշվեկշռային արժեքի մեջ:
- 99 Կազմակերպությունը պարագրաֆ 98-ի (ա) կամ (բ) կետերում շարադրված մոտեցումներից որևէ մեկը պետք է որդեգրի որպես հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն և հետևողականորեն կիրառի այն բոլոր այն հեջերի նկատմամբ, որոնց վերաբերում է պարագրաֆ 98-ը:
- 100 Դրամական հոսքերի հեջերի դեպքում, բացառությամբ 97 և 98 պարագրաֆներում քննարկվածների, այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված գումարները պետք է վերադասակարգվեն՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007թ. վերանայված տարբերակը)) այն նույն ժամանակաշրջանում կամ ժամանակաշրջաններում, որոնցում հեջավորված կանխատեսված դրամական հոսքերն ազդում են շահույթի կամ վնասի վրա (օրինակ՝ երբ տեղի է ունենում կանխատեսված վաճառք):
- 101 Հետևյալ հանգամանքներից ցանկացածի դեպքում կազմակերպությունը առաջընթաց կիրառմամբ պետք է դադարեցնի 95-100 պարագրաֆներով նախորոշված հեջի հաշվառումը.
- ա) հեջավորման գործիքի ժամկետը լրանում է, կամ այն վաճառվում, դադարեցվում կամ իրագործվում է (այս վերջին դեպքում հեջավորման գործիքի փոխարինումը կամ

վերաձևակերպումը մեկ այլ հեջավորման գործիքի չի դիտվում որպես ժամկետի լրացում կամ դադարեցում, եթե նման փոխարինումը կամ վերաձևակերպումը կազմակերպության փաստաթղթավորված հեջավորման ռազմավարության մասն է կազմում): Այս դեպքում հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը: Երբ այդ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97, 98 կամ 100 պարագրաֆները:

- բ) տվյալ հեջը այլևս չի բավարարում հեջի հաշվառման կիրառման վերաբերյալ պարագրաֆ 88-ում նշված չափանիշներին: Այս դեպքում հեջավորման գործիքի գծով կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը: Երբ այդ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97, 98 կամ 100 պարագրաֆները:
- գ) այլևս չի ակնկալվում, որ կանխատեսված գործարքը տեղի կունենա, որի դեպքում հեջավորման գործիքի գծով համապատասխան կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը) պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում: Կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը, որն այլևս մեծապես հավանական չէ (տե՛ս 88(գ) պարագրաֆը), այնուամենայնիվ, դեռևս կարող է ակնկալվել:
- դ) կազմակերպությունը չէոյալ է համարում նախորոշումը: Կանխատեսված գործարքի հեջավորման դեպքում հեջավորման գործիքի գծով համապատասխան կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում հեջի արդյունավետ լինելու ժամանակաշրջանից սկսած (տե՛ս 95(ա) պարագրաֆը), պետք է շարունակվի առանձին արտացոլվել սեփական կապիտալում մինչև կանխատեսված գործարքի տեղի ունենալը կամ մինչև այն պահը, երբ դրա տեղի ունենալն այլևս չի ակնկալվում: Երբ գործարքը տեղի է ունենում, կիրառվում են 97, 98 կամ 100 պարագրաֆները: Եթե գործարքի տեղի ունենալն այլևս չի ակնկալվում, կուտակված օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում, պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում:

Չուտ ներդրման հեջեր

102 Արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ Չուտ ներդրման հեջերը՝ ներառյալ դրամային հոդվածի հեջը, որը հաշվառվում է որպես Չուտ ներդրման մի մաս (տե՛ս ՀՀՄՍ 21), պետք է հաշվառվեն դրամական հոսքերի հեջերի հաշվառմանը համանման.

- ա) հեջավորման գործիքի օգուտի կամ վնասի այն մասը, որը որոշված է որպես արդյունավետ հեջ (տե՛ս պարագրաֆ 88), պետք է ճանաչվի այլ համապարփակ եկամտում.
- բ) անարդյունավետ մասը պետք է ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

Հեջի արդյունավետ մասին վերաբերող հեջավորման գործիքի գծով օգուտը կամ վնասը, որը ճանաչվել էր այլ համապարփակ եկամտում, պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում (տե՛ս ՀՀՄՍ 1 (2007թ. վերանայված տարբերակը)), համաձայն ՀՀՄՍ 21-ի 48-49 պարագրաֆների, արտերկրյա ստորաբաժանման օտարման կամ մասնակի օտարման ժամանակ:

Ուժի մեջ մտնելը և անցումային դրույթներ

103 Կազմակերպությունը պետք է կիրառի սույն ստանդարտը (ներառյալ 2004թ. մարտին հրապարակված փոփոխությունները) 2005թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան

- ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառությունը թույլատրվում է: Կազմակերպությունը չպետք է կիրառի սույն ստանդարտը (ներառյալ 2004թ. մարտին հրապարակված փոփոխությունները) մինչև 2005թ. հունվարի 1-ը սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար, եթե միայն չի կիրառում նաև ՀՀՄՍ 32-ը (հրապարակված 2003թ. դեկտեմբերին): Եթե կազմակերպությունը կիրառում է այս ստանդարտը մինչև 2005թ. հունվարի 1-ը սկսվող ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է բացահայտի այդ փաստը:
- 103Ա Կազմակերպությունը պետք է կիրառի 2(ժ) պարագրաֆի փոփոխությունը 2006թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՄԿ 5 *Ապագործարկման, վերակառուցման և շրջակա միջավայրի վերականգնման ֆոնդերում մասնակցության իրավունքը* մեկնաբանությունն ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա այս փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Բ 2005թ. օգոստոսին հրապարակված Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերով (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 39-ում և ՖՀՄՍ 4-ում) փոփոխվեցին 2(ե) և (ը), 4 և ԿՈՒ4 պարագրաֆները, ավելացվեց ԿՈՒ4Ա պարագրաֆը, ավելացվեց ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերի նոր սահմանումը, հանվեց պարագրաֆ 3-ը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները 2006թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառությունը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է այս փոփոխությունները ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է բացահայտի այդ փաստը և միաժամանակ կիրառի ՀՀՄՍ 32-ի¹ և ՖՀՄՍ 4-ի համապատասխան փոփոխությունները:
- 103Գ ՀՀՄՍ 1-ը (2007 թ. վերանայված տարբերակը) փոփոխեց ՖՀՄՍ-ներում օգտագործվող տերմինաբանությունը: Բացի այդ, այն փոփոխեց 95(ա), 97-րդ, 98-րդ, 100-րդ, 102-րդ, 108-րդ և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները 2009թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է ՀՀՄՍ 1-ը (2007թ. փոփոխված տարբերակը) ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այս փոփոխությունները պետք է կիրառվեն այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Դ ՖՀՄՍ 3-ը (2008թ. վերանայված տարբերակը) գործածությունից հանեց 2(զ) պարագրաֆը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՍ 3-ը (2008թ. վերանայված տարբերակը) ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է կիրառի այս փոփոխությունը ևս այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար: Սակայն, այս փոփոխությունը չի կիրառվում պայմանական հատուցման նկատմամբ, որն առաջացել է այնպիսի ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից, որն ավելի վաղ գնման ամսաթիվ ունի, քան ՖՀՄՍ 3-ի (2008թ. վերանայված տարբերակը) կիրառման ամսաթիվը: Փոխարենը՝ կազմակերպությունը պետք է հաշվառի այդ հատուցումը ՖՀՄՍ 3-ի (2010թ. փոփոխված տարբերակը) 65Ա-65Ե պարագրաֆներին համապատասխան:
- 103Ե ՀՀՄՍ 27-ը (2008թ. փոփոխված տարբերակը) փոփոխեց պարագրաֆ 102-ը: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունը 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է ՀՀՄՍ 27-ը (2008թ. փոփոխված տարբերակը) ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, այն պետք է կիրառի այս փոփոխությունը այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:
- 103Զ Կազմակերպությունը պետք է կիրառի պարագրաֆ 2-ի փոփոխությունը 2009թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է 2008թ. փետրվարին հրապարակված «*Վաճառքի իրավունքով ֆինանսական գործիքներ և լուծարման ժամանակ առաջացող պարտավորությունները*» (փոփոխություններ ՀՀՄՍ 32-ում և

¹ Երբ կազմակերպությունը կիրառում է ՖՀՄՍ 7-ը, ապա ՀՀՄՍ 32-ին հղումը փոխարինվում է ՖՀՄՍ 7-ով:

ՀՀՄՍ 1-ում) ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պարագրաֆ 2-ի փոփոխությունը պետք է կիրառվի այդ ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար:

103Է Կազմակերպությունը պետք է կիրառի ԿՈՒ99ԲԱ, ԿՈՒ99Ե, ԿՈՒ99Զ, ԿՈՒ110Ա և ԿՈՒ110Բ պարագրաֆները հետընթաց 2009թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար «Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ» ՀՀՄՍ 8-ի համաձայն: Ավելի վաղ կիրառությունը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է Որակավորվող հեջավորված հոդվածները (փոփոխություն ՀՀՄՍ 39-ում) մինչև 2009թ. հուլիսի 1-ը սկսվող ժամանակաշրջանների համար, ապա այն պետք է բացահայտի այդ փաստը:

103Ը – 103Ժ [Հանված է]

103ԺԱ 2009թ-ի ապրիլին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ների բարելավումներ» փաստաթուղթը փոփոխել է 2(ե), 97-րդ և 100-րդ պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի պարագրաֆների այդ փոփոխությունները առաջընթաց բոլոր չլուծված պայմանագրերի նկատմամբ 2010 թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառությունը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է փոփոխությունն ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պետք է բացահայտի այդ փաստը:

103ԺԲ [Հանված է]

103ԺԳ [Հանված է]

103ԺԴ Պարագրաֆ 103Դ-ն փոփոխվել է 2010թ մայիսին հրապարակված «ՖՀՄՍ-ների բարելավումներ» փաստաթղթով: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունը կիրառի 2010 թ. հուլիսի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառությունը թույլատրվում է:

103ԺԵ 2010 թ.-ի հոկտեմբերին հրապարակված ՖՀՄՍ 9-ը փոխել է 2-րդ, 4-րդ, 8-րդ, 9-րդ, 58-րդ, 63-րդ, 88(դ), 89(բ), 90-րդ, 96(զ), 103Բ, 103Գ, 103Ը, 104, 108Գ, ԿՈՒ3-ԿՈՒ4, ԿՈՒ8, ԿՈՒ84, ԿՈՒ95, ԿՈՒ114(ա) և ԿՈՒ118(բ) պարագրաֆները, և հանել է 1-րդ, 10-57-րդ, 61-րդ, 66-70-րդ, 79-րդ, 103Ը-103Ժ, 103Լ, 103Խ, 105-107Ա, ԿՈՒ4Բ-ԿՈՒ4Դ, ԿՈՒ9-ԿՈՒ12Ա, ԿՈՒ14, ԿՈՒ15, ԿՈՒ27-ԿՈՒ83 և ԿՈՒ96 պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է 2010թ.-ի հոկտեմբերին հրապարակված ՖՀՄՍ 9-ը:

103ԺԶ 2011թ.-ի մայիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 10-ը և «Համատեղ պայմանավորվածություններ» ՖՀՄՍ 11-ը փոխել են 2(ա), 15, ԿՈՒ3, ԿՈՒ36-ԿՈՒ38 և ԿՈՒ41(ա) պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 10-ը և ՖՀՄՍ 11-ը:

103ԺԷ 2011թ.-ի մայիսին հրապարակված ՖՀՄՍ 3-ը փոխել է 9-րդ, 13-րդ, 28-րդ, 47-րդ, 88-րդ, ԿՈՒ46, ԿՈՒ52, ԿՈՒ64, ԿՈՒ76, ԿՈՒ76Ա, ԿՈՒ80, ԿՈՒ81 և ԿՈՒ96 պարագրաֆները, ավելացրել է 43Ա պարագրաֆը և հանել է 48-49-րդ, ԿՈՒ69-ԿՈՒ75, ԿՈՒ77-ԿՈՒ79 և ԿՈՒ82 պարագրաֆները: Կազմակերպությունը պետք է կիրառի այդ փոփոխությունները, երբ կիրառում է ՖՀՄՍ 13-ը:

104 Մույն ստանդարտը պետք է կիրառվի հետընթաց, բացառությամբ 105–108 պարագրաֆներում սահմանված դեպքերի: Ներկայացված ամենավաղ նախորդ ժամանակաշրջանի չբաշխված շահույթի սկզբնական մնացորդը և համադրելի բոլոր այլ գումարները պետք է ճշգրտվեն այնպես, կարծես այս ստանդարտը միշտ գործածության մեջ է եղել, բացառությամբ, եթե տեղեկատվության վերաներկայացումն անիրագործելի է: Եթե վերաներկայացումն անիրագործելի է, կազմակերպությունը պետք է բացահայտի այդ փաստը և նշի, թե ինչ չափով է վերաներկայացվել տեղեկատվությունը:

105 – 107Ա [Հանված է]

108 Կազմակերպությունը չպետք է ճշգրտի ոչ-ֆինանսական ակտիվների և ոչ- ֆինանսական պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը բացառելու համար դրամական հոսքերի հեջերի հետ կապված օգուտները և վնասները, որոնք ներառվել էին հաշվեկշռային արժեքի մեջ մինչև այն ֆինանսական տարվա սկիզբը, որում առաջին անգամ կիրառվում է սույն ստանդարտը: Այն ֆինանսական ժամանակաշրջանի սկզբում, որում առաջին անգամ կիրառվում է սույն ստանդարտը, կայուն հանձնառության հեջի գծով շահույթից կամ վնասից դուրս (այլ

համապարփակ եկամտում կամ անմիջապես սեփական կապիտալում) ճանաչված ցանկացած գումար, որն ըստ այս ստանդարտի հաշվառվում է որպես իրական արժեքի հեջ, պետք է վերադասակարգվի որպես ակտիվ կամ պարտավորություն, բացառությամբ արտարժույթային ռիսկի հեջի, որը շարունակում է համարվել դրամական հոսքերի հեջ:

108Ա Կազմակերպությունը պետք է կիրառի պարագրաֆ 80-ի վերջին նախադասությունը և ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները 2006թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառությունը խրախուսվում է: Եթե կազմակերպությունը նախորոշել է որպես հեջավորված հոդված արտաքին կանխատեսվող գործարք, որը

- ա) արտահայտված է գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով.
- բ) առաջացնում է ռիսկ, որը ազդեցություն կունենա համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա (այսինքն՝ արտահայտված է խմբի ներկայացման արժույթից տարբեր արժույթով), և
- գ) կորակվեր որպես հեջի հաշվառման ենթակա, եթե արտահայտված չլիներ այդ գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթով.

այն կարող է կիրառել հեջի հաշվապահական հաշվառում համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝ մինչև պարագրաֆ 80-ի վերջին նախադասության և ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆների կիրառման ամսաթիվն ընկած ժամանակաշրջան(ներ)ում:

108Բ Կազմակերպությունը կարող է չկիրառել ԿՈՒ99Բ պարագրաֆը մինչև պարագրաֆ 80-ի վերջին նախադասության և ԿՈՒ99Ա պարագրաֆի կիրառման ամսաթիվն ընկած ժամանակաշրջաններին վերաբերող համադրելի տեղեկատվության նկատմամբ:

108Գ 73-րդ և ԿՈՒ8 պարագրաֆները փոփոխվել են, 2008թ. մայիսին հրապարակված «ՖՀՄՄ-ների բարելավումներ» փաստաթղթով: Պարագրաֆ 80-ը փոխվել է 2009թ. ապրիլին հրապարակված «ՖՀՄՄ-ների բարելավումներով»: Կազմակերպությունը պետք է այդ փոփոխությունները կիրառի 2009թ. հունվարի 1-ին կամ դրանից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Բոլոր փոփոխությունների ավելի վաղ կիրառությունը թույլատրվում է: Եթե կազմակերպությունը կիրառում է փոփոխություններն ավելի վաղ ժամանակաշրջանի համար, ապա պետք է բացահայտի այդ փաստը:

Այլ ՖՀՄՄ-ների գործողությունների դադարեցումը

109 Մույն ստանդարտը փոխարինում է «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչումը և չափումը» ՀՀՄՄ 39 -ի 2000թ. հոկտեմբերին վերանայված տարբերակը:

110 Մույն ստանդարտը և դրան կից Ներդրման Ուղեցույցը փոխարինում են նախկին ՀՀՄՄԿ-ի կողմից ձևավորված ՀՀՄՄ 39 Ներդրման Ուղեցույցների Կոմիտեի թողարկած Ներդրման Ուղեցույցը:

Հավելված Ա

Կիրառման ուղեցույց

Այս հավելվածը սույն ստանդարտի անբաժանելի մասն է:

Գործողության ոլորտը (2–7 պարագրաֆներ)

- ԿՈՒ1 Որոշ պայմանագրեր պահանջում են վճարում՝ հիմնված կլիմայական, երկրաբանական կամ այլ ֆիզիկական փոփոխականների վրա: (Կլիմայական փոփոխականների վրա հիմնվածները երբեմն անվանվում են «եղանակային աժանցյալ գործիքներ»): Եթե այդ պայմանագրերը ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում չեն, ապա դրանք սույն ստանդարտի գործողության ոլորտում են:
- ԿՈՒ2 Սույն ստանդարտը չի փոխում «*Թոշակային հատուցման պլանների կողմից հաշվառումն ու հաշվետվությունները*» ՀՀՄՍ 26 -ին համապատասխանող աշխատակիցների հատուցումների պլաններին և ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն հաշվառվող վաճառքի ծավալի կամ ծառայություններից հասույթի վրա հիմնված ռոյալթիների պայմանագրերին վերաբերող պահանջները:
- ԿՈՒ3 Երբեմն կազմակերպությունը կատարում է, ինչպես ինքն է համարում, «ռազմավարական ներդրում» այլ կազմակերպության կողմից թողարկված բաժնային գործիքներում՝ մտադրություն ունենալով ստեղծել կամ պահպանել երկարաժամկետ գործառնական հարաբերություններ այն կազմակերպության հետ, որում կատարվում է այդ ներդրումը: Ներդրողը կամ համատեղ ձեռնարկող կազմակերպությունն օգտագործում է ՀՀՄՍ 28-ը՝ որոշելու համար, թե արդյոք այդ ներդրման համար տեղին է բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառումը: Եթե բաժնեմասնակցության մեթոդը տեղին չէ, կազմակերպությունն այդ ռազմավարական ներդրման նկատմամբ կիրառում է սույն ստանդարտը և ՖՀՄՍ 9-ը:
- ԿՈՒ3Ա Սույն ստանդարտը և ՖՀՄՍ 9-ը կիրառվում են ապահովագրողների ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների նկատմամբ, բացառությամբ այն իրավունքների և պարտականությունների, որոնք բացառվում են 2(ե) պարագրաֆով, քանի որ դրանք առաջանում են ՖՀՄՍ 4-ի գործողության ոլորտում գտնվող պայմանագրերի ներքո:
- ԿՈՒ4 Ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրերը կարող են ունենալ տարբեր իրավական ձևեր, ինչպիսիք են երաշխիքը, ակրեդիտիվների որոշակի տեսակները, պարտքային պարտավորությունների չկատարման դեպքերը նախորոշող պայմանագիրը կամ ապահովագրական պայմանագիրը: Դրանց հաշվառման մոտեցումը կախված չէ դրանց իրավական ձևից: Ստորև ներկայացված են համապատասխան մոտեցումների օրինակներ (տե՛ս 2(ե) պարագրաֆը).
- ա) Չնայած ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը բավարարում է ՖՀՄՍ 4-ի ապահովագրական պայմանագրի սահմանմանը, եթե փոխանցվող ռիսկն նշանակալի է, ապա ապահովագրողը կիրառում է սույն ստանդարտը և ՖՀՄՍ 9-ը: Այդուհանդերձ, եթե ապահովագրողը նախկինում բացահայտ կերպով հայտարարել է, որ այդպիսի պայմանագրերը համարում է ապահովագրական պայմանագրեր և օգտագործել է ապահովագրական պայմանագրերի համար կիրառելի հաշվառումը, ապա այդպիսի երաշխավորության պայմանագրերի համար ապահովագրողը կարող է իր ընտրությամբ կիրառել կա՛մ սույն ստանդարտը և ՖՀՄՍ 9-ը, կա՛մ ՖՀՄՍ 4-ը: Եթե կիրառվում է սույն ստանդարտը և ՖՀՄՍ 9-ը, ապա ՖՀՄՍ 9-ի 5.1.1 պարագրաֆը պահանջում է, որ ապահովագրողը սկզբնական ճանաչման ժամանակ ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը ճանաչի իրական արժեքով: Եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը թողարկվել է չկապակցված կողմին՝ առանձին «անկախ կողմերի միջև գործարքի» շրջանակներում, ապա սկզբնավորման պահին դրա իրական արժեքն ամենայն հավանականությամբ հավասար կլինի ստացված պարզևավճարին, եթե միայն առկա չէ վկայություն հակառակի վերաբերյալ: Հետագայում, բացի այն դեպքերից, երբ ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը սկզբնավորման պահին չէր նախորոշվել որպես իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, կամ եթե կիրառելի չեն ՖՀՄՍ 9-ի 3.2.15 - 3.2.23 և Բ3.2.12-Բ3.2.17 պարագրաֆները (երբ ֆինանսական ակտիվի փոխանցումը չի

որակվում որպես ապաճանաչման ենթակա կամ կիրառելի է շարունակվող ներգրավվածության մոտեցումը), թողարկողն այն չափում է ստորև նշվածներից առավելագույնով՝

- (i) ՀՀՄՍ 37-ի համաձայն որոշված գումար.
 - (ii) սկզբնապես ճանաչված գումար՝ հանած, համապատասխան դեպքերում, ՀՀՄՍ 18-ի համաձայն (տե՛ս ՖՀՄՍ 9-ի 4.2.1 (գ) պարագրաֆը) ճանաչված կուտակված ամորտիզացիան.
- բ) Պարտքի հետ առնչվող որոշ երաշխավորություններ որպես վճարման նախապայման չեն պահանջում, որ դրանց տիրապետողը ենթարկված լինի երաշխավորված ակտիվի գծով դեբիտորի կողմից վճարումները ժամանակին չկատարելու ռիսկին և վնաս կրի դրանից: Այդպիսի երաշխավորության օրինակ է այն երաշխավորությունը, որով պահանջվում է կատարել վճարումներ՝ ի պատասխան որոշակի պարտքային վարկանիշի կամ վարկային ինդեքսի փոփոխությունների: Այդպիսի երաշխավորությունները ՖՀՄՍ 9-ով սահմանված ֆինանսական երաշխավորության պայմանագրեր չեն, ինչպես նաև ՖՀՄՍ 4-ով սահմանված ապահովագրական պայմանագրեր չեն: Այդպիսի երաշխավորություններն ածանցյալ գործիքներ են, և թողարկողը դրանց նկատմամբ կիրառում է սույն ստանդարտը.
- գ) Եթե ֆինանսական երաշխավորության պայմանագիրը թողարկվել է ապրանքների վաճառքի հետ կապված, ապա երաշխավորությունից և ապրանքի վաճառքից հասույթի ճանաչման պահը որոշելիս թողարկողը կիրառում է ՀՀՄՍ 18-ը:

ԿՈՒ4Ս. Հայտարարություններն առ այն, որ թողարկողը համարում է պայմանագրերը ապահովագրական պայմանագրեր, սովորաբար հայտնվում են թողարկողի հաղորդակցություններում հաճախորդների և կարգավորող մարմինների հետ, պայմանագրերում, գործարար փաստաթղթերում և ֆինանսական հաշվետվություններում: Ավելին, ապահովագրական պայմանագրերը հաճախ ենթակա են հաշվառման այնպիսի պահանջների կիրառման, որոնք տարբերվում են այլ տիպի գործարքների (օրինակ, բանկերի կամ առևտրային ընկերությունների կողմից թողարկված պայմանագրերին) ներկայացվող պահանջներից: Նման դեպքերում թողարկողի ֆինանսական հաշվետվությունները սովորաբար ներառում են դրույթ, որ թողարկողը կիրառել է հաշվառման նշված պահանջները:

Սահմանումներ (8 և 9 պարագրաֆներ)

ԿՈՒ4Բ – ԿՈՒ4ԺԱ [Հանված է]

Արդյունավետ տոկոսադրույք

ԿՈՒ5 Որոշ դեպքերում ֆինանսական ակտիվները ձեռք են բերվում նշանակալի զեղչով, որն արտացոլում է կրած պարտքային վնասները: Կազմակերպությունը ներառում է այս պարտքային վնասները դրամական միջոցների գնահատվող հոսքերի մեջ՝ արդյունավետ տոկոսադրույքը հաշվարկելիս:

ԿՈՒ6 Արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը կիրառելիս կազմակերպությունը, սովորաբար, ամորտիզացնում է արդյունավետ տոկոսադրույքի հաշվարկի մեջ ներառվող բոլոր վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները և այլ պարզևավճարները կամ զեղչերը՝ գործիքի ակնկալվող գործողության ժամանակահատվածի ընթացքում: Սակայն կիրառվում է ավելի կարճ ժամանակահատված, եթե այդպիսի ժամանակահատվածի հետ են կապված վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները, պարզևավճարները կամ զեղչերը: Դա կարող է տեղի ունենալ, երբ այն փոփոխականը, որի հետ կապված են վճարները, վճարված կամ ստացված «կետերը», գործարքի հետ կապված ծախսումները, պարզևավճարները կամ զեղչերը, վերագործվում է համապատասխան շուկայական դրույքների՝ մինչև գործիքի ակնկալվող մարման ժամկետը: Նման դեպքում ամորտիզացիայի համապատասխան ժամանակահատվածը մինչև հաջորդ վերագործման ամսաթիվն ընկած ժամանակահատվածն է: Օրինակ, եթե լողացող դրույքով գործիքի պարզևավճարը կամ զեղչը արտացոլում է այն տոկոսավճարը, որը գործիքի վրա հաշվեգրվել է տոկոսավճարի վերջին վճարումից հետո, կամ շուկայական դրույքների փոփոխությունը, որ տեղի է ունեցել տոկոսադրույքը շուկայական դրույքներին համապատասխա-

նեցնելուց հետո, ապա այն կամորտիզացվի մինչև հաջորդ ամսաթիվը, երբ լողացող տոկոսադրույքը համապատասխանեցվելու է շուկայական դրույքներին: Սա այն պատճառով է, որ պարզևավճարը կամ գեղչը վերաբերում են մինչև տոկոսադրույքի հաջորդ վերանայման ամսաթիվն ընկած ժամանակահատվածին, քանի որ այդ ամսաթվին այն փոփոխականը, որին վերաբերում են պարզևավճարը կամ գեղչը (այսինքն՝ տոկոսադրույքները) համապատասխանեցվում է շուկայական դրույքներին: Եթե, այնուամենայնիվ, պարզևավճարը կամ գեղչը առաջանում է գործիքի համար որոշված լողացող դրույքի նկատմամբ պարտքային սփրեդի փոփոխության արդյունքում կամ այլ փոփոխականներից, որոնք չեն համապատասխանեցվում շուկայական դրույքներին, ապա այն ամորտիզացվում է գործիքի ակնկալվող գործողության ժամանակահատվածի ընթացքում:

ԿՈՒ7 Լողացող դրույքով ֆինանսական ակտիվների և լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունների դեպքում շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխություններն արտացոլելու համար դրամական հոսքերի պարբերաբար վերանայումը փոփոխում է արդյունավետ տոկոսադրույքը: Եթե լողացող դրույքով ֆինանսական ակտիվը կամ լողացող դրույքով ֆինանսական պարտավորությունը սկզբնապես ճանաչվում է մարման ժամանակ ստացվելիք կամ վճարվելիք հիմնական գումարի չափով, ապագա տոկոսային վճարումների վերանայումը, սովորաբար, նշանակալի ազդեցություն չի ունենում ակտիվի կամ պարտավորության հաշվեկշռային արժեքի վրա:

ԿՈՒ8 Եթե կազմակերպությունը վերանայում է վճարվող կամ ստացվող գումարների իր գնահատականները, կազմակերպությունը պետք է ճշգրտի ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության (կամ ֆինանսական գործիքների խմբի) հաշվեկշռային արժեքը՝ արտացոլելու համար դրամական միջոցների փաստացի և վերանայված գնահատվող հոսքերը: Կազմակերպությունը վերահաշվարկում է հաշվեկշռային արժեքը՝ հաշվելով դրամական միջոցների գնահատվող ապագա հոսքերի ներկա արժեքը ֆինանսական գործիքի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով կամ, երբ կիրառելի է, վերանայված արդյունավետ տոկոսադրույքով՝ հաշվարկված պարագրաֆ 92-ի համաձայն: Ճշգրտումը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում որպես եկամուտ կամ ծախս:

ԿՈՒ9–ԿՈՒ12Ա [Հանված է]

Գործարքի հետ կապված ծախսումներ

ԿՈՒ13 Գործարքի հետ կապված ծախսումները ներառում են գործակալներին (ներառյալ որպես վաճառքի գործակալներ հանդես եկող աշխատակիցներին), խորհրդատուներին, բրոքերներին և դիլերներին վճարված վարձատրությունը և միջնորդավճարները, կարգավորող գործակալությունների և արժեթղթերի բորսաների կողմից գանձումները և փոխանցման հարկերն ու տուրքերը: Գործարքի հետ կապված ծախսումները չեն ներառում պարտքի պարզևավճարներն ու գեղչերը, ֆինանսավորման ծախսումները կամ ներքին կառավարչական կամ պահպանման ծախսումները:

ԿՈՒ14–ԿՈՒ83 [Հանված է]

Ֆինանսական ակտիվների արժեզրկումն ու անհավաքագրելիությունը

Ամորտիզացված արժեքով չափվող (58–65-րդ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ84 Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի արժեզրկումը չափվում է ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի կիրառմամբ, քանի որ ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքով գեղչելը փաստացիորեն կնշանակեր, որ այդ ֆինանսական ակտիվները չափվում են իրական արժեքով, այնինչ դրանք պետք է չափվեն ամորտիզացված արժեքով: Եթե ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի պայմանները վերանայվում են բանակցությունների արդյունքում կամ մեկ այլ ձևով վերափոխվում են փոխառուի կամ թողարկողի ֆինանսական դժվարությունների պատճառով, ապա արժեզրկումը չափվում է՝ օգտագործելով մինչև պայմանների վերափոխումը սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը: Կարճաժամկետ դեբիտորական պարտքերի հետ կապված դրամական հոսքերը չեն գեղչվում, եթե գեղչման ազդեցությունը էական չէ: Եթե ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվն ունի փոփոխուն տոկոսադրույք, ապա, 63-րդ պարագրաֆի համաձայն, որևէ արժեզրկումից կորուստ չափելու նպատակով գեղչման դրույքը պայմանագրի համաձայն որոշված ընթացիկ արդյունավետ

տոկոսադրույքն է (տոկոսադրույքներն են): Գործնական նկատառումներից ելնելով՝ փոխատուն կարող է չափել ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվի արժեքը՝ գործիքի իրական արժեքի հիման վրա՝ օգտագործելով դիտարկելի շուկայական գին: Գրավով ապահովված ֆինանսական ակտիվի գծով գնահատված ապագա դրամական հոսքերի ներկա արժեքի հաշվարկն արտացոլում է այն դրամական հոսքերը, որոնք կարող են առաջանալ գրավի հետգնման իրավունքի դադարման արդյունքում՝ հանած գրավը ստանալու և վաճառելու ծախսումները՝ անկախ նրանից, թե հավանական է արդյոք գրավի հետգնման իրավունքի դադարումը:

ԿՈՒ85 Արժեքկման գնահատման գործընթացը հաշվի է առնում պարտքային ռիսկերի ենթարկվածության բոլոր տեսակները, և ոչ թե միայն ցածր պարտքային որակը: Օրինակ, եթե կազմակերպությունը օգտագործում է պարտքային դասակարգման ներքին համակարգ, այն հաշվի է առնում բոլոր պարտքային դասերը, և ոչ թե միայն նրանք, որոնք արտացոլում են պարտքային դիրքի խիստ վատթարացում:

ԿՈՒ86 Արժեքկման գումարի գնահատման գործընթացը արդյունքում կարող է հանգեցնել ինչպես մեկ գումարի, այնպես էլ մի շարք հնարավոր գումարների: Վերջին դեպքում կազմակերպությունը ճանաչում է արժեքը՝ կորուստ, որը հավասար է գնահատականների այդ շարքի լավագույն գնահատականին¹՝ հաշվի առնելով մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակումը հասանելի ամբողջ առնչվող տեղեկատվությունը հաշվետու ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ գոյություն ունեցող պայմանների վերաբերյալ:

ԿՈՒ87 Արժեքկման հավաքական գնահատման նպատակով՝ ֆինանսական ակտիվները խմբավորվում են պարտքային ռիսկի համանման բնութագրերի հիման վրա, որոնք ցույց են տալիս փոխառուների կարողությունը վճարելու բոլոր վճարվելիք գումարները ըստ պայմանագրային պայմանների (օրինակ, պարտքային ռիսկի գնահատման կամ դասակարգման գործընթացի հիման վրա, որը հաշվի է առնում ակտիվի տեսակը, արդյունաբերության ճյուղը, աշխարհագրական տեղամասը, գրավի տեսակը, ժամկետանցության կարգավիճակը և այլ առնչվող գործոններ): Ընտրված բնութագրերը առնչվում են այդպիսի ակտիվների խմբերի գծով ապագա դրամական հոսքերի գնահատման հետ, քանի որ ցույց են տալիս փոխառուների կարողությունը՝ վճարելու բոլոր վճարվելիք գումարները՝ ըստ պայմանագրային պայմանների: Այնուամենայնիվ, կորստի հավանականությունները և կորստին առնչվող այլ վիճակագրական ցուցանիշներ խմբի մակարդակով տարբերվում են հետևյալների միջև. (ա) այն ակտիվների, որոնք առանձին գնահատվել են արժեքը՝ լինելու տեսանկյունից և արժեքը՝ չեն համարվել, և (բ) այն ակտիվների, որոնք առանձին չեն գնահատվել արժեքը՝ լինելու տեսանկյունից: Նման դեպքերի արդյունքում կարող է պահանջվել արժեքկման մեկ այլ գումար: Եթե կազմակերպությունը չունի համանման ռիսկային բնութագրերով ակտիվների խումբ, ապա այն լրացուցիչ գնահատում չի իրականացնում:

ԿՈՒ88 Խմբային հիմունքով ճանաչված արժեքը՝ կորուստները ներկայացնում են միջանկյալ քայլ, մինչև տեղի կունենա հավաքական հիմունքով գնահատվող ֆինանսական ակտիվների խմբի առանձին ակտիվների գծով արժեքը՝ կորուստների հնարավոր բացահայտումը: Հենց որ հասանելի է դառնում տեղեկատվություն, որով կոնկրետ որոշվում են խմբի առանձին արժեքը՝ ակտիվների գծով կորուստները, այդ ակտիվները դուրս են բերվում խմբից:

ԿՈՒ89 Հավաքական հիմունքով արժեքը՝ լինելու տեսանկյունից գնահատվող ֆինանսական ակտիվների խմբի ապագա դրամական հոսքերը գնահատվում են խմբի ակտիվներին համանման պարտքային բնութագրեր ունեցող ակտիվների պատմական կորուստների փորձի հիման վրա: Այն կազմակերպությունները, որոնք չունեն կազմակերպությանը հատուկ կորուստների փորձ, կամ այդ փորձը անբավարար է, օգտագործում են համանման կազմակերպությունների խմբերի ֆինանսական ակտիվների համադրելի խմբերի գծով փորձը: Կորուստների պատմական փորձը ճշգրտվում է ընթացիկ դիտարկելի տվյալների հիման վրա՝ արտացոլելու համար ընթացիկ այն պայմանների ազդեցությունը, որոնք չեն ազդել այն ժամանակահատվածի վրա, որի վրա հիմնված է կորուստների պատմական փորձը, և վերացնելու համար պատմական ժամանակահատվածի այն պայմանները, որոնք ներկայումս գոյություն չունեն: Ապագա դրամական հոսքերի փոփոխությունների

¹ ՀՀՄՍ 37-ի պարագրաֆ 39-ը պարունակում է ուղեցույց առ այն, թե ինչպես հնարավոր էլքերի շարքում որոշել լավագույն գնահատականը:

գնահատականները արտացոլում են և ուղղվածությամբ հետևողական են առնչվող դիտարկելի տվյալների փոփոխություններին՝ ժամանակահատվածից ժամանակահատված (ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակի, անշարժ գույքի գների, ապրանքների գների, վճարումների կարգավիճակի կամ այլ գործոնների փոփոխությունը, որոնք ցույց են տալիս խմբի կրած կորուստները և դրանց չափը): Ապագա դրամական հոսքերի գնահատման համար օգտագործվող մեթոդաբանությունը և ենթադրությունները պարբերաբար վերանայվում են՝ նվազեցնելու համար կորստի գնահատականների և կորստի փաստացի փորձի միջև որևէ տարբերությունները:

ԿՈՒ-90 Որպես ԿՈՒ-89 պարագրաֆի կիրառման օրինակ, կազմակերպությունը կարող է որոշել, հիմնվելով պատմական փորձի վրա, որ վարկային քարտերի գծով վարկի չմարման հիմնական պատճառներից մեկն է վարկառուի մահը: Կազմակերպությունը կարող է դիտարկել, որ մահացության տոկոսը տարեց տարի անփոփոխ է մնում: Այնուամենայնիվ, կազմակերպության վարկային քարտերի գծով վարկառուների խմբում որոշ վարկառուներ կարող են մահացած լինել տվյալ տարում, որը ցույց է տալիս, որ այդ վարկերի գծով արժեզրկումից կորուստ է առաջացել՝ նույնիսկ եթե տարվա վերջին կազմակերպությունը դեռևս տեղյակ չէ, թե վարկառուներից մասնավորապես ովքեր են մահացել: Ճիշտ կլինի, որ արժեզրկումից կորուստ ճանաչվեր այդպիսի «տեղի ունեցած, բայց դեռ չզեկուցած» կորստի գծով: Սակայն, ճիշտ չէր լինի արժեզրկումից կորուստ ճանաչել այն մահերի գծով, որոնք սպասվում է, որ տեղի կունենան ապագա ժամանակաշրջանում, քանի որ կորստի անհրաժեշտ դեպքը (վարկառուի մահը) դեռևս տեղի չի ունեցել:

ԿՈՒ-91 Ապագա դրամական հոսքերը գնահատելու ժամանակ կորստի պատմական տոկոսները օգտագործելիս կարևոր է, որ կորստի պատմական տոկոսների մասին տեղեկատվությունը կիրառվի այնպիսի խմբերի նկատմամբ, որոնք սահմանված են նույն ձևով, ինչպես և այն խմբերը, որոնց համար դիտարկվել են կորստի պատմական տոկոսները: Հետևաբար, օգտագործվող մեթոդը պետք է թույլ տա, որ յուրաքանչյուր խումբ կապակցված լինի պարտքային ռիսկի համանման բնութագրեր ունեցող ակտիվների խմբերի անցյալ կորստի փորձի վերաբերյալ տեղեկատվության հետ, ինչպես նաև այն դիտարկելի առնչվող տվյալների հետ, որոնք արտացոլում են ընթացիկ պայմանները:

ԿՈՒ-92 Բանաձևի վրա հիմնված մոտեցումները կամ վիճակագրական մեթոդները կարող են օգտագործվել՝ ֆինանսական ակտիվների խմբում արժեզրկումից կորուստը որոշելու համար (օրինակ, համեմատաբար փոքր փոխառությունների համար), քանի դեռ դրանք համապատասխանում են 63–65 և ԿՈՒ-87–ԿՈՒ-91 պարագրաֆների պահանջներին: Օգտագործվող ցանկացած մոդել սովորաբար կներառի փողի ժամանակային արժեքի ազդեցությունը, հաշվի կառնի դրամական հոսքերը ակտիվի գոյության ամբողջ մնացած ժամկետի ընթացքում (և ոչ միայն հաջորդ տարի), հաշվի կառնի պորտֆելի փոխառությունների ժամկետայնությունը և չի առաջացնի արժեզրկումից կորուստ ֆինանսական ակտիվի սկզբնական ճանաչման ժամանակ:

Տոկոսային եկամուտը արժեզրկման ճանաչումից հետո

ԿՈՒ-93 Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ համանման ֆինանսական ակտիվների խմբի արժեքը նվազեցվել է արժեզրկումից կորստի արդյունքում, այդ պահից ի վեր տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է՝ օգտագործելով այն տոկոսադրույքը, որը կիրառվել է արժեզրկման կորուստը չափելու նպատակով ապագա դրամական հոսքերը գեղջելու համար:

Հեջավորում (71–102 պարագրաֆներ)

Հեջավորման գործիքներ (72–77 պարագրաֆներ)

Գործիքների որակումը (72 և 73 պարագրաֆներ)

ԿՈՒ-94 Կազմակերպության կողմից տրված օպցիոնի գծով պոտենցիալ վնասը կարող է նշանակալիորեն ավելի մեծ լինել, քան առնչվող հեջավորված հոդվածի արժեքի գծով պոտենցիալ օգուտը: Այլ խոսքերով, տրված օպցիոնը արդյունավետ չէ՝ հեջավորված հոդվածի գծով շահույթի կամ վնասի ռիսկին ենթարկվածությունը նվազեցնելու համար: Այդ պատճառով, տրված օպցիոնը չի որակվում որպես հեջավորման գործիք, բացառությամբ այն դեպքի, երբ այն նախորոշված է ձեռք բերված

օպցիոնի չեզոքացման համար, ներառյալ մեկ այլ ֆինանսական գործիքում պարունակվող օպցիոնը (օրինակ, տրված գնման օպցիոն, որն օգտագործվում է հետգնման իրավունքով պարտավորության հեջի համար): Ի տարբերություն, ձեռք բերված օպցիոնի գծով պոտենցիալ օգուտները հավասար են կամ ավելի մեծ են, քան վնասները, և, հետևաբար, ունեն իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխություններից շահույթի կամ վնասի ռիսկին ենթարկվածությունը նվազեցնելու պոտենցիալ: Համապատասխանաբար, այն կարող է որակվել որպես հեջավորման գործիք:

ԿՈՒ-95 Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվը կարող է նախորոշվել որպես հեջավորման գործիք արտարժույթային ռիսկի հեջի դեպքում:

ԿՈՒ-96 [Հանված է]

ԿՈՒ-97 Կազմակերպության սեփական բաժնային գործիքները կազմակերպության ֆինանսական ակտիվները կամ ֆինանսական պարտավորությունները չեն և, հետևաբար, չեն կարող նախորոշվել որպես հեջավորման գործիք:

Հեջավորված հոդվածներ (78–84 պարագրաֆներ)

Հոդվածների որակումը (78–80 պարագրաֆներ)

ԿՈՒ-98 Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման դեպքում ձեռնարկատիրական գործունեություն ձեռք բերելու կայուն հանձնառությունը չի կարող լինել հեջավորված հոդված, բացառությամբ փոխարժեքային ռիսկի, քանի որ այլ հեջավորման ենթակա ռիսկերը չեն կարող հստակորեն որոշակիացվել և չափվել: Այդ այլ ռիսկերը ընդհանուր ձեռնարկատիրական ռիսկեր են:

ԿՈՒ-99 Բաժնեմասնակցության մեթոդով հաշվառվող ներդրումը չի կարող լինել հեջավորված հոդված իրական արժեքի հեջում, քանի որ, ըստ բաժնեմասնակցության մեթոդի, ասոցիացված կազմակերպության շահույթի կամ վնասի ներդրողի մասնաբաժինն է ճանաչվում շահույթում կամ վնասում, այլ ոչ թե ներդրման իրական արժեքի փոփոխությունները: Նման պատճառով, համախմբված դուստր կազմակերպությունում ներդրումը չի կարող լինել հեջավորված հոդված իրական արժեքի հեջում, քանի որ համախմբման ժամանակ շահույթում կամ վնասում ճանաչվում է դուստր կազմակերպության շահույթը կամ վնասը, այլ ոչ թե ներդրման իրական արժեքի փոփոխությունները: Արտերկրյա ստորաբաժանման մեջ գուտ ներդրման հեջը տարբերվում է վերոնշյալներից, քանի որ այն արտարժույթային ռիսկին ենթարկվածության հեջ է, այլ ոչ թե ներդրման արժեքի փոփոխության իրական արժեքի հեջ:

ԿՈՒ-99Ա Պարագրաֆ 80-ը նշում է, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում մեծապես հավանական կանխատեսված ներխմային գործարքի արտարժույթային ռիսկը կարող է որակվել որպես հեջավորված հոդված դրամական հոսքերի հեջում, եթե գործարքը սահմանված է գործարքի մեջ մտնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով, և արտարժույթային ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա: Այս նպատակով «կազմակերպությունը» կարող է լինել մայր կազմակերպություն, դուստր կազմակերպություն, ասոցիացված կազմակերպություն, համատեղ ձեռնարկում կամ մասնաձյուղ: Եթե կանխատեսված ներխմային գործարքի արտարժույթային ռիսկը ազդեցություն չունի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա, այդ ներխմային գործարքը չի կարող որակվել որպես հեջավորված հոդված: Մովորաբար, դա տեղի է ունենում նույն խմբի անդամների միջև ռոյալթիի վճարումների, տոկոսային վճարումների կամ կառավարչական անձնակազմի վարձատրությունների դեպքում, եթե միայն առկա չէ առնչվող արտաքին գործարք: Մակայն, եթե կանխատեսված ներխմային գործարքի արտարժույթային ռիսկը կազդի համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա, այդ ներխմային գործարքը կարող է որակվել որպես հեջավորված հոդված: Դրա օրինակներից է նույն խմբի անդամների միջև պաշարների կանխատեսված վաճառքները կամ գնումները, եթե տեղի է ունենում այդ պաշարների հետագա վաճառք խմբի նկատմամբ արտաքին կողմին: Նմանապես, հիմնական միջոցների կանխատեսված ներխմային վաճառքը խմբի այն կազմակերպության կողմից, որն արտադրել է դրանք, խմբի այլ կազմակերպությանը, որն օգտագործելու է այդ հիմնական միջոցները իր գործունեության մեջ, կարող է ազդեցություն ունենալ համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա: Դա կարող է տեղի ունենալ, օրինակ, այն պատճառով, որ հիմնական միջոցների գծով գնող կազմակերպությունը մաշվածություն է հաշվարկելու, և հիմնական միջոցների սկզբնապես ճանաչված գումարը կարող է

փոփոխվել, եթե կանխատեսված ներխուժային գործարքն արտահայտված է գնող կազմակերպության ֆունկցիոնալ արժույթից տարբեր արժույթով:

ԿՈՒ99Բ Եթե կանխատեսված ներխուժային գործարքի հեջը որակվում է որպես հեջի հաշվառման ենթակա, ապա, 95(ա) պարագրաֆի համաձայն, այլ համապարփակ եկամտում ճանաչված ցանկացած օգուտ կամ վնաս պետք է վերադասակարգվի՝ դուրս բերվելով սեփական կապիտալից և ներառվելով շահույթում կամ վնասում որպես վերադասակարգման ճշգրտում՝ այն նույն ժամանակահատվածում կամ ժամանակահատվածներում, որոնց ընթացքում հեջավորված գործարքի արտարժույթային ռիսկը ազդում է համախմբված շահույթի կամ վնասի վրա:

ԿՈՒ99ԲԱ Կազմակերպությունը հեջավորման փոխհարաբերության մեջ կարող է նախորոշել հեջավորված հողվածի դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի բոլոր փոփոխությունները: Կազմակերպությունը կարող է նաև նախորոշել հեջավորված հողվածի դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունները միայն որոշակի գնից կամ այլ փոփոխականից բարձր կամ ցածր (միակողմանի ռիսկ): Ձեռք բերված օպցիոն հանդիսացող հեջավորման գործիքի ներհատուկ արժեքը (ենթադրելով, որ այն ունի նույն հիմնական պայմաններն, ինչ նախորոշված ռիսկը), բայց ոչ դրա ժամանակային արժեքը, արտացոլում է հեջավորված հողվածի միակողմանի ռիսկը: Օրինակ, կազմակերպությունը կարող է նախորոշել ապագա դրամական հոսքերի էլքերի փոփոխականությունը կանխատեսված ապրանքի գնման գնի աճի արդյունքում: Այդպիսի իրավիճակում նախորոշվում են միայն որոշակի մակարդակից բարձր գնի աճի արդյունքում առաջացած դրամական հոսքերի կորուստները: Հեջավորված ռիսկը չի ներառում ձեռք բերված օպցիոնի ժամանակային արժեքը, քանի որ ժամանակային արժեքը չի կազմում կանխատեսված գործարքի բաղադրիչ, որն ազդում է շահույթի կամ վնասի վրա (86բ) պարագրաֆ):

Ֆինանսական հողվածների նախորոշումը որպես հեջավորված հողված (81 և 81Ա պարագրաֆներ)

ԿՈՒ99Գ Եթե ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության դրամական հոսքերի մի մասն է նախորոշվում որպես հեջավորված հողված, ապա այդ նախորոշված մասը պետք է լինի ավելի փոքր, քան այդ ակտիվից կամ պարտավորությունից առաջացած ընդհանուր դրամական հոսքերը: Օրինակ, պարտավորության դեպքում, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը փոքր է ԼԻԲՈՐ-ից, կազմակերպությունը չի կարող նախորոշել (ա) պարտավորության մի մասը, որը հավասար է հիմնական գումարի՝ գումարած ԼԻԲՈՐ-ի տոկոսադրույքը և (բ) բացասական մնացորդային մասը: Այնուամենայնիվ, կազմակերպությունը կարող է նախորոշել ամբողջ ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության բոլոր դրամական հոսքերը որպես հեջավորված հողված և հեջավորել դրանք միայն մեկ որոշակի ռիսկի դեմ (օրինակ, միայն ԼԻԲՈՐ-ի փոփոխություններին վերագրելի փոփոխությունների դեմ): Օրինակ, ֆինանսական պարտավորության դեպքում, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը 100 բազիսային կետով ցածր է ԼԻԲՈՐ-ից, կազմակերպությունը կարող է նախորոշել որպես հեջավորված հողված ամբողջ պարտավորությունը (այսինքն՝ հիմնական գումարը՝ գումարած տոկոսավճար՝ «ԼԻԲՈՐ-ից հանած 100 բազիսային կետ» դրույքով) և հեջավորել ամբողջ պարտավորության իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի այն փոփոխությունը, որը վերագրելի է ԼԻԲՈՐ-ի փոփոխություններին: Կազմակերպությունը կարող է ընտրել նաև հեջավորման օմեկը մեկի՝ գործակցից տարբեր գործակցից, հեջի արդյունավետությունը բարելավելու նպատակով, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ100 պարագրաֆում:

ԿՈՒ99Դ Բացի դրանից, եթե ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքը հեջավորվում է իր սկզբնավորումից որոշ ժամանակ անց, և այդ ընթացքում փոխվում են նաև տոկոսադրույքները, կազմակերպությունը կարող է նախորոշել այն մասը, որը հավասար է ուղենշային տոկոսադրույքին և որը բարձր է հողվածի գծով վճարվող պայմանագրային տոկոսադրույքից: Կազմակերպությունը կարող է այդպես վարվել, եթե ուղենշային տոկոսադրույքն ավելի ցածր է, քան արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ հաշվարկված այն ենթադրության հիման վրա, որ կազմակերպությունը գնել է գործիքն այն օրը, երբ առաջին անգամ նախորոշել է հեջավորված հողվածը: Օրինակ, ենթադրենք կազմակերպությունը սկզբնավորում է ֆիքսված տոկոսադրույքով 100ԱՄ արժեքով ֆինանսական ակտիվ, որի արդյունավետ տոկոսադրույքը 6 տոկոս է այն ժամանակ, երբ ԼԻԲՈՐ-ը 4 տոկոս է: Կազմակերպությունը սկսում է հեջավորել այդ ակտիվը որոշ ժամանակ անց, երբ ԼԻԲՈՐ-ն աճել է մինչև 8 տոկոս և ակտիվի իրական արժեքը նվազել է՝ դառնալով 90ԱՄ : Կազմակերպությունը հաշվարկում է, որ եթե այն գնած լիներ ակտիվն այն օրը, երբ այն առաջին անգամ նախորոշել էր ակտիվը որպես հեջավորված հողված իր 90ԱՄ իրական արժեքով, ապա արդյունավետ

եկամտաբերությունը կլինեն 9.5 տոկոս: Քանի որ ԼԻԲՈՐ-ը ցածր է այդ արդյունավետ եկամտաբերությունից, ապա կազմակերպությունը կարող է նախորոշել 8 տոկոս ԼԻԲՈՐ-ի մասը, որը բաղկացած է մասամբ պայմանագրային տոկոսային դրամական հոսքերից, և մասամբ ընթացիկ իրական արժեքի (այսինքն, 90ԱՄ-ի) և մարման ժամանակ վճարվելիք գումարի (այսինքն, 100 ԱՄ-ի) տարբերությունից:

ԿՈԻ99Ե Պարագրաֆ 81-ը թույլատրում է կազմակերպությանը նախորոշել ֆինանսական գործիքի ոչ ամբողջ իրական արժեքի փոփոխությունը կամ դրամական հոսքերի փոփոխականությունը: Օրինակ.

- ա) ֆինանսական գործիքի բոլոր դրամական հոսքերը կարող են նախորոշվել այն դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունների գծով, որոնք վերագրելի են որոշ (բայց ոչ բոլոր) ռիսկերին, կամ
- բ) ֆինանսական գործիքի որոշ (բայց ոչ բոլոր) դրամական հոսքեր կարող են նախորոշվել այն դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունների գծով, որոնք վերագրելի են բոլոր կամ միայն որոշ ռիսկերին (այսինքն, ֆինանսական գործիքի դրամական հոսքերի «մասը» կարող է նախորոշվել բոլոր կամ միայն որոշ ռիսկերին վերագրելի փոփոխությունների գծով):

ԿՈԻ99Զ Շեջի հաշվառման համար որակավորվելու համար նախորոշված ռիսկերը և ռիսկի մասերը պետք է լինեն ֆինանսական գործիքի առանձին նույնականացվող բաղադրիչներ, և նախորոշված ռիսկերի և ռիսկի մասերի փոփոխություններից առաջացող ամբողջ ֆինանսական գործիքի դրամական հոսքերի կամ իրական արժեքի փոփոխությունները պետք է արժանահավատորեն չափելի լինեն: Օրինակ.

- ա) ֆիքսված տոկոսադրույքով ֆինանսական գործիքի դեպքում, որը հեջավորվում է ռիսկից զերծ կամ ուղենշային տոկոսադրույքի փոփոխություններին վերագրելի իրական արժեքի փոփոխությունների դեմ, ռիսկից զերծ կամ ուղենշային դրույքը, սովորաբար, համարվում է ֆինանսական գործիքի առանձին նույնականացվող բաղադրիչ, ինչպես նաև արժանահավատորեն չափելի.
- բ) սղաճը առանձին նույնականացվող և արժանահավատորեն չափելի չէ և չի կարող նախորոշվել որպես ֆինանսական գործիքի ռիսկ կամ ռիսկի մաս, եթե միայն բավարարված չեն (գ) կետի պահանջները:
- գ) սղաճի հետ կապակցված ճանաչված պարտատոմսի դրամական հոսքերի՝ պայմանագրով սահմանված սղաճի մասը (ենթադրելով, որ պարունակվող ածանցյալ գործիքի առանձին հաշվառման պահանջ առկա չէ) առանձին նույնականացվող և արժանահավատորեն չափելի է, քանի դեռ սղաճի այդ մասը չի ազդում գործիքի այլ դրամական հոսքերի վրա:

Ոչ ֆինանսական հոդվածների նախորոշումը որպես հեջավորված հոդված (պարագրաֆ 82)

ԿՈԻ100 Ոչ ֆինանսական ակտիվի կամ ոչ ֆինանսական պարտավորության բաղկացուցչի կամ բաղադրիչի գնի փոփոխությունը, սովորաբար, չունի կանխատեսելի, առանձին չափելի ազդեցություն հոդվածի գնի վրա, որը համադրելի լինի, օրինակ, պարտատոմսի գնի վրա շուկայական տոկոսադրույքների փոփոխության ազդեցության հետ: Հետևաբար, ոչ ֆինանսական ակտիվը կամ ոչ ֆինանսական պարտավորությունը ներկայացնում է հեջավորված հոդված միայն որպես ամբողջություն, կամ էլ՝ փոխարժեքային ռիսկի համար: Եթե գոյություն ունի հեջավորման գործիքի և հեջավորված հոդվածի պայմանների միջև տարբերություն (օրինակ՝ բրազիլական սուրճի կանխատեսված գնման հեջի նպատակով կոլումբիական սուրճի գնման ֆորվարդային պայմանագրի օգտագործումը, որի մնացած պայմանները համանման են), այդ հեջավորման փոխհարաբերությունը կարող է դեռևս որակվել որպես հեջավորման փոխհարաբերություն, եթե բավարարվում են պարագրաֆ 88-ի բոլոր պայմանները, ներառյալ այն, որ հեջը, ըստ ակնկալիքների, մեծապես արդյունավետ կլինի: Այս նպատակով հեջավորման գործիքի գումարը կարող է մեծ կամ փոքր լինել, քան հեջավորված հոդվածինը, եթե դա բարելավում է հեջավորման փոխհարաբերության արդյունավետությունը: Օրինակ, կարող է իրականացվել ռեգրեսիայի վերլուծություն հեջավորված հոդվածի (օրինակ, բրազիլիական սուրճի գործարք) և հեջավորման գործիքի (օրինակ, կոլումբիական սուրճի գործարք) միջև վիճակագրական փոխհարաբերություն հաստատելու համար: Եթե երկու փոփոխականների

միջև (այսինքն, բրազիլիական սուրճի և կոլումբիական սուրճի միավորի գների միջև) առկա է հիմնավոր փոխհարաբերություն, ապա ռեգրեսիայի կորի թեքությունը կարող է օգտագործվել հեջի այն հարաբերակցության գործակիցը որոշելու համար, որը կապահովի առավելագույն ակնկալվող արդյունավետություն: Օրինակ, եթե ռեգրեսիայի կորի թեքությունը 1.02 է, ապա հեջավորված հողվածի 0.98 միավորի և հեջավորման գործիքի 1.00 միավորի վրա հիմնված հեջի հարաբերակցության գործակիցը կապահովի առավելագույն ակնկալվող արդյունավետություն: Այնուամենայնիվ, հեջավորման փոխհարաբերությունը կարող է հանգեցնել անարդյունավետության, որը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում հեջավորման փոխհարաբերության ժամանակահատվածում:

Հողվածների խմբի նախորոշումը որպես հեջավորված հողված (83 և 84 պարագրաֆներ)

ԿՈՒ-101 Ընդհանուր գուտ դիրքի հեջը (օրինակ, համանման մարման ժամկետներով ֆիքսված տոկոսադրույքով բոլոր ակտիվների և ֆիքսված տոկոսադրույքով բոլոր պարտավորությունների գուտ դիրքը), ի տարբերություն որոշակի հեջավորված հողվածի հեջի, չի որակվում որպես հեջի հաշվառման ենթակա: Սակայն, այս տեսակի հեջավորման փոխհարաբերության հեջի հաշվառման գրեթե նույն ազդեցությունը շահույթի կամ վնասի վրա կարելի է ստանալ՝ որպես հեջավորված հողված նախորոշելով հիմքում ընկած հողվածների մի մասը: Օրինակ, եթե բանկն ունի համանման բնույթի ռիսկերով և պայմաններով 100ԱՄ արժեքով ակտիվներ և 90ԱՄ արժեքով պարտավորություններ և հեջավորում է 10ԱՄ գուտ արժեքով ռիսկի ենթարկվածությունը, այն կարող է նախորոշել որպես հեջավորված հողված այդ ակտիվների 10ԱՄ արժեքով մասը: Նման նախորոշումը կարող է օգտագործվել, եթե այդպիսի ակտիվները և պարտավորությունները ֆիքսված տոկոսադրույքով գործիքներ են, որի դեպքում սա իրական արժեքի հեջ է, կամ եթե դրանք փոփոխուն տոկոսադրույքով գործիքներ են, որի դեպքում սա դրամական հոսքերի հեջ է: Նմանապես, եթե կազմակերպությունն ունի 100ԱՄ արժեքով արտարժույթով գնման կայուն հանձնառություն և 90ԱՄ արժեքով արտարժույթով վաճառքի կայուն հանձնառություն, ապա այն կարող է հեջավորել 10ԱՄ արժեքով գուտ գումարը՝ ձեռք բերելով ածանցյալ գործիք և նախորոշելով այն որպես հեջավորման գործիք՝ կապված 100ԱՄ արժեքով գնման կայուն հանձնառության 10ԱՄ արժեքով մասի հետ:

Հեջի հաշվառում (85–102 պարագրաֆներ)

ԿՈՒ-102 Իրական արժեքի հեջի օրինակ է, տոկոսադրույքների փոփոխությունների արդյունքում, ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտքային գործիքի իրական արժեքի փոփոխություններին ենթարկվածության հեջը: Այսպիսի հեջ կարող է իրագործվել թողարկողի կամ տիրապետողի կողմից:

ԿՈՒ-103 Դրամական հոսքերի հեջի օրինակ է սվոփի օգտագործումը՝ փոփոխուն տոկոսադրույքով պարտքը ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտքով փոխանակելու համար (այսինքն, ապագա գործարքի հեջ, երբ հեջավորման ենթակա ապագա դրամական հոսքերը ապագա տոկոսային վճարումներն են):

ԿՈՒ-104 Կայուն հանձնառության հեջը (օրինակ, վառելիքի գնի փոփոխության հեջը՝ կապված էլեկտրակայանի կողմից ֆիքսված գնով վառելիք գնելու չճանաչված պայմանագրային հանձնառության հետ) իրական արժեքի փոփոխության ենթարկվածության հեջ է: Համապատասխանաբար, այսպիսի հեջն իրական արժեքի հեջ է: Սակայն, ըստ պարագրաֆ 87-ի, կայուն հանձնառության արտարժույթային ռիսկի հեջը, որպես այլընտրանք, կարող է նաև հաշվառվել որպես դրամական հոսքերի հեջ:

Հեջի արդյունավետության գնահատում

ԿՈՒ-105 Հեջը համարվում է մեծապես արդյունավետ, միայն եթե բավարարվում է հետևյալ երկու պայմաններից յուրաքանչյուրը.

- ա) Հեջի սկզբի դրությամբ և հետագա ժամանակաշրջաններում ակնկալվում է, որ հեջը կլինի մեծապես արդյունավետ հեջավորված ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեզոքացնելու մեջ՝ այն ժամանակաշրջանի ընթացքում, որի համար նախորոշված է հեջը: Այդպիսի ակնկալիքները կարող են ցուցադրվել տարբեր

եղանակներով՝ ներառյալ հեջավորված ռիսկին վերագրելի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի անցյալ փոփոխությունների համեմատությունը հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի անցյալ փոփոխությունների հետ, կամ ցուցադրելով վիճակագրական բարձր կորելյացիան հեջավորված հողվածի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի և հեջավորման գործիքի իրական արժեքի կամ դրամական հոսքերի միջև: Կազմակերպությունը կարող է ընտրել հեջավորման օմեկը մեկի գործակցից տարբեր գործակցից՝ հեջի արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ-100 պարագրաֆում:

- բ) Հեջի փաստացի արդյունքները տատանվում են 80-ից 125 տոկոսի միջակայքում: Օրինակ, եթե փաստացի արդյունքներն այնպիսին են, որ հեջավորման գործիքի գծով վնասը կազմում է 120ԱՄ, իսկ դրամային գործիքի գծով օգուտը՝ 100ԱՄ, ապա չեզոքացման արդյունքը կարող է չափվել 120/100 հարաբերակցությամբ, որը կազմում է 120 տոկոս, կամ 100/120 հարաբերակցությամբ, որը կազմում է 83 տոկոս: Այս օրինակում, ենթադրելով, որ հեջը բավարարում է (ա) կետի պայմանին, կազմակերպությունը կեզրակացներ, որ հեջը մեծապես արդյունավետ է եղել:

ԿՈՒ-106 Արդյունավետությունը գնահատվում է առնվազն այն պահին, որի դրությամբ կազմակերպությունը պատրաստում է իր տարեկան կամ միջանկյալ ֆինանսական հաշվետվությունները:

ԿՈՒ-107 Մույն ստանդարտը չի սահմանում հեջի արդյունավետության գնահատման որևէ մի մեթոդ: Կազմակերպության կողմից որդեգրվող հեջի արդյունավետության գնահատման մեթոդը կախված է կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունից: Օրինակ, եթե կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ռազմավարությունն է՝ հեջավորված դիրքի փոփոխությունները արտացոլելու համար պարբերաբար ճշգրտել հեջավորման գործիքի գումարը, ապա կազմակերպությունը պետք է ցուցադրի, որ, ըստ ակնկալիքների, հեջը կլինի մեծապես արդյունավետ միայն մինչև հեջավորման գործիքի գումարի հաջորդ ճշգրտումն ընկած ժամանակաշրջանի ընթացքում: Որոշ դեպքերում կազմակերպությունը որդեգրում է տարբեր մեթոդներ հեջերի տարբեր տեսակների համար: Հեջավորման ռազմավարության վերաբերյալ կազմակերպության փաստաթղթավորումը ներառում է արդյունավետության գնահատման ընթացակարգերը: Այդ ընթացակարգերը նշում են, թե արդյոք գնահատումը ներառում է հեջավորման գործիքի գծով ողջ օգուտը կամ վնասը, թե գործիքի ժամանակային արժեքը բացառվում է:

ԿՈՒ-107ԱԵթե կազմակերպությունը հեջավորում է հողվածի գծով ռիսկին ենթարկվածության 100 տոկոսից փոքր մասը, օրինակ՝ 85 տոկոսը, ապա այն պետք է նախորոշի հեջավորված հողվածը ռիսկին ենթարկվածության 85 տոկոսի չափով և պետք է չափի անարդյունավետությունը այդ նախորոշված 85 տոկոսի փոփոխության հիման վրա: Այնուամենայնիվ, հեջավորելով նախորոշված ռիսկին ենթարկվածության 85 տոկոսը՝ կազմակերպությունը կարող է օգտագործել հեջավորման օմեկը մեկի գործակցից տարբեր գործակցից, եթե դա բարելավում է հեջի ակնկալվող արդյունավետությունը, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ-100 պարագրաֆում:

ԿՈՒ-108 Եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված ակտիվի, պարտավորության, կայուն հանձնառության կամ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի հիմնական պայմանները նույնն են, ապա հավանական է, որ հեջավորվող ռիսկին վերագրելի իրական արժեքի և դրամական հոսքերի փոփոխությունները կարող են ամբողջությամբ միմյանց չեզոքացնել ինչպես հեջի սկզբի դրությամբ, այնպես էլ հետագայում: Օրինակ, հավանական է, որ տոկոսադրույքի սվոփը լինի արդյունավետ հեջ, եթե հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի նումինալ և հիմնական գումարները, պայմանները, վերագնորոշման ամսաթվերը, տոկոսավճարների և հիմնական գումարների ստացման և վճարման ամսաթվերը, ինչպես նաև տոկոսադրույքների չափման հիմունքը նույնն են: Նաև, ապրանքի մեծապես հավանական կանխատեսված գնման հեջը ֆորվարդային պայմանագրի միջոցով հավանական է, որ կլինի մեծապես արդյունավետ, եթե.

- ա) ֆորվարդային պայմանագիրը կնքված է՝ գնելու համար նույն ապրանքի նույն քանակը նույն պահին և վայրում, ինչ որ հեջավորված կանխատեսված գնման դեպքում,
- բ) սկզբնական պահին ֆորվարդային պայմանագրի իրական արժեքը հավասար է զրոյի, և

զ) կա՛մ ֆորվարդային պայմանագրի գծով գեղչի կամ պարզևավճարի փոփոխությունը բացառվում է հեջի արդյունավետության գնահատումից և ուղղակիորեն ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, կա՛մ էլ մեծապես հավանական կանխատեսված գործարքի գծով դրամական հոսքերի ակնկալվող փոփոխությունը հիմնված է ապրանքի ֆորվարդային գնի վրա:

ԿՈՒ-109 Երբեմն հեջավորման գործիքը չեզոքացնում է հեջավորված ռիսկի միայն մի մասը: Օրինակ, հեջը լիովին արդյունավետ չի լինի, եթե հեջավորման գործիքը և հեջավորված հոդվածն արտահայտված են տարբեր արժույթներով, որոնց փոխարժեքները չեն փոփոխվում փոխկապակցված ձևով: Նմանապես, տոկոսադրույքի ռիսկի հեջը անանցյալ գործիքի միջոցով չի լինի լիովին արդյունավետ, եթե անանցյալ գործիքի իրական արժեքի փոփոխության մի մասը վերագրելի է պայմանագրային կողմի պարտքային ռիսկին:

ԿՈՒ-110 Որպես հեջի հաշվառման ենթակա որակվելու համար հեջը պետք է վերաբերի որոշակի նույնականացված և նախորոշված ռիսկի, այլ ոչ թե պարզապես կազմակերպության ընդհանուր ձեռնարկատիրական ռիսկերին, և պետք է, ի վերջո, ազդի կազմակերպության շահույթի կամ վնասի վրա: Նյութական ակտիվի բարոյական մաշվածության ռիսկի կամ պետության կողմից գույքի բռնագրավման ռիսկի հեջը չի որակավորվում որպես հեջի հաշվառման պահանջներին բավարարող, դրա արդյունավետությունը հնարավոր չէ չափել, քանի որ նշված ռիսկերը արժանահավատորեն չափելի չեն:

ԿՈՒ-110Ս74(ա) պարագրաֆը թույլատրում է կազմակերպությանը առանձնացնել օպցիոնային պայմանագրի ներհատուկ արժեքը և ժամանակային արժեքը և նախորոշել որպես հեջավորման գործիք օպցիոնային պայմանագրի միայն ներհատուկ արժեքի փոփոխությունը: Այսպիսի նախորոշումը կարող է հանգեցնել այնպիսի հեջավորման փոխհարաբերությանը, որը լիովին արդյունավետ է կանխատեսված գործարքի հեջավորված միակողմանի ռիսկին վերագրելի դրամական հոսքերի փոփոխությունները չեզոքացնելու առումով, եթե կանխատեսված գործարքի և հեջավորման գործիքի հիմնական պայմանները նույնն են:

ԿՈՒ-110ԲԵթե կազմակերպությունը ձեռք բերված օպցիոնը՝ որպես ամբողջություն, նախորոշում է որպես կանխատեսված գործարքից առաջացող միակողմանի ռիսկի հեջավորման գործիք, ապա հեջավորման փոխհարաբերությունը լիովին արդյունավետ չի լինի: Դրա պատճառն այն է որ օպցիոնի համար վճարված պարզևավճարը ներառում է դրա ժամանակային արժեքը, իսկ, ինչպես նշված է ԿՈՒ-99ԲԱ պարագրաֆում, նախորոշված միակողմանի ռիսկը չի ներառում օպցիոնի ժամանակային արժեքը: Հետևաբար, այս իրավիճակում, օպցիոնի գծով վճարված պարզևավճարի ժամանակային արժեքի հետ կապված դրամական հոսքերը և նախորոշված հեջավորված ռիսկին վերաբերող դրամական հոսքերը միմյանց չեն չեզոքացնի:

ԿՈՒ-111 Տոկոսադրույքի ռիսկի դեպքում հեջի արդյունավետությունը կարելի է գնահատել՝ ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների համար պատրաստելով մարման ժամանակացույց, որը ցույց է տալիս յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար տոկոսադրույքի գծով ռիսկին զուտ ենթարկվածությունը, եթե զուտ ենթարկվածությունը կապված է որոշակի ակտիվի կամ պարտավորության հետ (կամ ակտիվների կամ պարտավորությունների որոշակի խմբի, կամ էլ դրանց որոշակի մասի հետ)՝ առաջացնելով զուտ ենթարկվածություն, և հեջի արդյունավետությունը գնահատվում է նշված ակտիվի կամ պարտավորության նկատմամբ:

ԿՈՒ-112 Հեջի արդյունավետությունը գնահատելիս կազմակերպությունը, սովորաբար, հաշվի է առնում փողի ժամանակային արժեքը: Պարտադիր չէ, որ հեջավորված հոդվածի ֆիքսված տոկոսադրույքը ստույգ համապատասխանի որպես իրական արժեքի հեջ նախորոշված սվոփի ֆիքսված տոկոսադրույքին: Պարտադիր չէ նաև, որ տոկոսակիր ակտիվի կամ պարտավորության փոփոխուն տոկոսադրույքը լինի նույնը, ինչ և որպես դրամական հոսքերի հեջ նախորոշված սվոփի փոփոխուն տոկոսադրույքը: Սվոփի իրական արժեքը ստացվում է նրա զուտ մարումներից: Սվոփի գծով ֆիքսված և փոփոխուն դրույթները կարող են փոխվել՝ առանց ազդելու զուտ մարման վրա, եթե երկուսն էլ փոփոխվում են նույն չափով:

ԿՈՒ-113 Եթե կազմակերպությունը չի բավարարում հեջի արդյունավետության չափանիշներին, ապա կազմակերպությունը դադարեցնում է հեջի հաշվառումը այն վերջին ամսաթվից, մինչև որը հեջի արդյունավետության չափանիշներին բավարարելը ցուցադրվել է: Սակայն, եթե

կազմակերպությունը բացահայտում է դեպք կամ հանգամանքների փոփոխություն, որի պատճառով հեջավորման փոխհարաբերությունը չի բավարարում արդյունավետության չափանիշին և ցուցադրում է, որ հեջը արդյունավետ էր այդ դեպքից կամ հանգամանքների փոփոխությունից առաջ, սպա կազմակերպությունը դադարեցնում է հեջի հաշվառումը այդ դեպքի կամ հանգամանքների փոփոխության ամսաթվից:

Իրական արժեքի հեջի հաշվառումը՝ տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում

ԿՈՒ-114 Ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի հետ կապված տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի համար կազմակերպությունը կբավարարի սույն ստանդարտի պահանջներին, եթե համապատասխանի (ա)-(թ)ում ներկայացված ընթացակարգերին և ներքոնշյալ ԿՈՒ-115–ԿՈՒ-132 պարագրաֆներին:

- ա) Որպես իր ռիսկերի կառավարման գործընթացի մաս, կազմակերպությունն առանձնացնում է այն հոդվածների պորտֆելը, որի տոկոսադրույքի ռիսկն այն ցանկանում է հեջավորել: Պորտֆելը կարող է բաղկացած լինել միայն ակտիվներից, միայն պարտավորություններից կամ ն՝ ակտիվներից, և պարտավորություններից: Կազմակերպությունը կարող է առանձնացնել երկու կամ ավելի պորտֆելներ, որի դեպքում այն կիրառում է ներքոնշյալ ուղեցույցը յուրաքանչյուր պորտֆելի նկատմամբ առանձին:
- բ) Կազմակերպությունը վերլուծում է պորտֆելը ըստ վերագնորոշման ժամանակահատվածների՝ հիմնվելով ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային՝ վերագնորոշման ամսաթվերի վրա: Ըստ վերագնորոշման ժամանակահատվածների՝ վերլուծությունը կարող է կատարվել տարբեր եղանակներով, ներառյալ դրամական հոսքերի բաշխումն ըստ այն ժամանակահատվածների, որոնցում դրանք, ըստ ակնկալիքների, տեղի կունենան, կամ անվանական հիմնական գումարների բաշխումն ըստ բոլոր ժամանակահատվածների՝ մինչև վերագնորոշման ակնկալվող տեղի ունենալը:
- գ) Այս վերլուծության հիման վրա կազմակերպությունը որոշում է այն գումարը, որը ցանկանում է հեջավորել: Կազմակերպությունը առանձնացված պորտֆելից նախորոշում է որպես հեջավորված հոդված ակտիվների կամ պարտավորությունների այն գումարը (և ոչ գուտ գումարը), որը հավասար է այն գումարին, որն այն ցանկանում է նախորոշել որպես հեջավորման ենթակա: Այս գումարը որոշում է նաև այն տոկոսային չափը, որն օգտագործվում է՝ ԿՈՒ-126(բ) պարագրաֆի համաձայն արդյունավետությունը ստուգելու համար:
- դ) Կազմակերպությունը նախորոշում է տոկոսադրույքի ռիսկը, որն այն հեջավորում է: Այդ ռիսկը կարող է լինել հեջավորված դիրքում յուրաքանչյուր հոդվածի տոկոսադրույքի ռիսկի մի մասը, ինչպես օրինակ որևէ ուղենշային տոկոսադրույք (օրինակ, ԼԻԲՈՐ):
- ե) Կազմակերպությունը նախորոշում է մեկ կամ ավելի հեջավորման գործիքներ գնորոշման յուրաքանչյուր ժամանակահատվածի համար:
- զ) Օգտագործելով վերը նշված (գ)–(ե) կետերում կատարված նախորոշումները՝ կազմակերպությունը սկզբնավորման պահին և հետագա ժամանակաշրջաններում գնահատում է, թե արդյոք հեջը, ըստ ակնկալիքների, կլինի մեծապես արդյունավետ այն ժամանակաշրջանում, որի համար այն նախորոշվել է:
- է) Կազմակերպությունը պարբերաբար չափում է հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի փոփոխությունը (ինչպես նախորոշված է (գ) կետում), որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին (ինչպես նախորոշված է (դ) կետում)՝ (բ) կետում որոշված վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի հիման վրա: Պայմանով, որ կազմակերպության արդյունավետության գնահատման փաստաթղթավորված մեթոդի օգտագործմամբ որոշվել է, որ հեջը փաստացի եղել է մեծապես արդյունավետ, կազմակերպությունը ճանաչում է հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որպես օգուտ կամ վնաս շահույթում կամ վնասում և, ինչպես դա նկարագրված է 89Ա պարագրաֆում, ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության երկու տողային հոդվածներից մեկում: Անհրաժեշտություն չկա բաշխել իրական արժեքի փոփոխությունը առանձին ակտիվների կամ պարտավորությունների վրա:

ը) Կազմակերպությունը չափում է հեջավորման գործիքի (գործիքների) իրական արժեքի փոփոխությունը (ինչպես նախորոշված է (ե) կետում) և ճանաչում է այն որպես օգուտ կամ վնաս շահույթում կամ վնասում: Հեջավորման գործիքի (գործիքների) իրական արժեքը ճանաչվում է որպես ակտիվ կամ պարտավորություն ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

թ) Ցանկացած անարդյունավետություն¹ կճանաչվի շահույթում կամ վնասում որպես (ե) կետում և (ը) կետում նշված իրական արժեքների փոփոխության միջև տարբերություն:

ԿՈՒ-115 Այս մոտեցումն ավելի մանրամասն նկարագրված է ստորև: Այս մոտեցումը պետք է կիրառվի միայն ֆինանսական ակտիվների կամ ֆինանսական պարտավորությունների պորտֆելի հետ կապված տոկոսադրույքի ռիսկի իրական արժեքի հեջի նկատմամբ:

ԿՈՒ-116 ԿՈՒ-114(ա) պարագրաֆում առանձնացված պորտֆելը կարող է ներառել ակտիվներ և պարտավորություններ: Որպես այլընտրանք՝ այն կարող է լինել միայն ակտիվներից կամ միայն պարտավորություններից բաղկացած պորտֆել: Պորտֆելն օգտագործվում է որոշելու համար ակտիվների կամ պարտավորությունների այն գումարը, որը կազմակերպությունը ցանկանում է հեջավորել: Սակայն պորտֆելն ինքը չի նախորոշվում որպես հեջավորված հոդված:

ԿՈՒ-117 ԿՈՒ-114(բ) պարագրաֆը կիրառելիս կազմակերպությունը որոշում է հոդվածի ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթիվը որպես հոդվածի ակնկալվող մարման ամսաթվից և շուկայական դրույքների համապատասխան վերագնորոշման ամսաթվից ամենավաղը: Վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերը գնահատվում են հեջի սկզբնավորման պահին և հեջի ուժի մեջ լինելու ամբողջ ընթացքում՝ հիմնված պատմական փորձի և այլ առկա տեղեկատվության վրա, ներառյալ վաղաժամկետ վճարումների չափերի, տոկոսադրույքների և դրանց միջև փոխհարաբերության վերաբերյալ տեղեկատվությունը և ակնկալիքները: Կազմակերպությունները, որոնք չունեն կազմակերպությանը հատուկ փորձ, կամ այդ փորձը անբավարար է, օգտագործում են համադրելի ֆինանսական գործիքների վերաբերյալ համանման կազմակերպությունների խմբի փորձը: Այս գնահատականները պարբերաբար վերանայվում են և նորացվում փորձի հիման վրա: Վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ ֆիքսված դրույքով հոդվածի դեպքում վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթիվն այն ամսաթիվն է, որի դրությամբ ակնկալվում է, որ նրա գծով կկատարվի վաղաժամկետ վճարում, եթե միայն այն չի վերագնորոշվում համապատասխան շուկայական դրույքների որևէ ավելի վաղ ամսաթվին: Համանման հոդվածների խմբի դեպքում վերագնորոշման ակնկալվող ամսաթվերի վրա հիմնված ըստ ժամանակահատվածների վերլուծությունը կարող է ունենալ յուրաքանչյուր ժամանակահատվածում խմբի տոկոսի, և ոչ թե առանձին հոդվածների բաշխման տեսք: Այսպիսի բաշխման նպատակներով՝ կազմակերպությունը կարող է կիրառել այլ մեթոդաբանություններ: Օրինակ, ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի հիման վրա ամորտիզացվող փոխառությունները ըստ ժամանակահատվածների բաշխելու համար այն կարող է օգտագործել վաղաժամկետ վճարումների չափերի բազմապատկիչ: Սակայն այսպիսի բաշխման մեթոդաբանությունը պետք է համապատասխանի կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերին և նպատակներին:

ԿՈՒ-118 Որպես ԿՈՒ-114(գ) պարագրաֆում նշված նախորոշման օրինակ, եթե վերագնորոշման որոշակի ժամանակաշրջանում կազմակերպությունը գնահատում է, որ ունի ֆիքսված տոկոսադրույքով 100ԱՄ արժեքով ակտիվներ և ֆիքսված տոկոսադրույքով 80ԱՄ արժեքով պարտավորություններ և որոշում է հեջավորել ամբողջ 20ԱՄ գումարի գուտ դիրքը, ապա այն նախորոշում է որպես հեջավորված հոդված 20ԱՄ գումարի ակտիվները (ակտիվների մի մասը)²: Նախորոշումն արտահայտվում է որպես □արժույթի որևէ գումար□ (օրինակ, որևէ գումարի դոլար, եվրո, ֆունտ կամ ռանդ), և ոչ թե որպես առանձին ակտիվներ: Դրանից հետևում է, որ բոլոր ակտիվները (կամ պարտավորությունները), որոնցից առանձնացվում է հեջավորված գումարը, այսինքն վերը նշված օրինակում, ամբողջ 100ԱՄ արժեքով ակտիվները, պետք է լինեն:

¹ Այս համատեքստում կիրառվում են էականության նույն նկատառումները, ինչ բոլոր ՖՀՄՄ-ներում:

² Ստանդարտը թույլատրում է նախատեսել առկա որակվող ակտիվների կամ պարտավորությունների ցանկացած գումարը, այսինքն՝ այս օրինակում ակտիվների ցանկացած գումար՝ 0 ԱՄ-ից մինչև 100 ԱՄ:

- ա) հողվածներ, որոնց իրական արժեքը փոփոխվում է՝ ի պատասխան հեջավորման ենթակա տոկոսադրույքների փոփոխության.
- բ) հողվածներ, որոնք կարող էին որակվել որպես իրական արժեքի հեջի հաշվառման ենթակա, էթե հեջավորման համար նախորոշվեին առանձին: Մասնավորապես, քանի որ ՖՀՄՄ 9-ը նշում է, որ ցպահանջ բնութագրով ֆինանսական պարտավորության (ինչպիսին են, օրինակ, ցպահանջ ավանդները և ժամկետային ավանդների որոշ տեսակները) իրական արժեքը ավելի փոքր չէ, քան վճարման ենթակա ցպահանջ գումարը՝ գեղչված այն առաջին ամսաթվից սկսած, երբ գումարը վճարելու պահանջը կարող է ներկայացվել, այսպիսի հողվածը չի կարող որակվել որպես իրական արժեքի հեջի հաշվառման ենթակա՝ ցանկացած այն ժամանակահատվածում, որը տեղի է ունենում այն ամենակարճ ժամանակահատվածից հետո, երբ տիրապետողը կարող է ներկայացնել գումարը վճարելու պահանջ: Վերոնշյալ օրինակում հեջավորված դիրքը ակտիվների գումար է: Հետևաբար, այսպիսի պարտավորությունները նախորոշված հեջավորված հողվածի մաս չեն կազմում, սակայն օգտագործվում են կազմակերպության կողմից՝ որոշելու համար ակտիվի այն գումարը, որը նախորոշվում է որպես հեջավորման ենթակա: Եթե այն դիրքը, որը կազմակերպությունը ցանկանում է հեջավորել, լինել պարտավորությունների գումար, ապա նախորոշված հեջավորված հողվածը ներկայացնող գումարը պետք է առանձնացվել ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտավորություններից, որոնք տարբեր են այն պարտավորություններից, որոնք կազմակերպությունից կարող է պահանջվել վճարել ավելի վաղ ժամանակաշրջանում, և ԿՈՒ-126(բ) պարագրաֆի համաձայն հեջի արդյունավետության գնահատման համար կիրառվող տոկոսային չափը կհաշվարկվել որպես տոկոս այդ այլ պարտավորություններից: Օրինակ, ենթադրենք կազմակերպությունը գնահատում է, որ վերագնորոշման որոշակի ժամանակահատվածում այն ունի 100ԱՄ արժեքով ֆիքսված տոկոսադրույքով պարտավորություններ՝ բաղկացած 40ԱՄ արժեքով ցպահանջ ավանդներից և 60ԱՄ արժեքով պարտավորություններից, որոնք չունեն ցպահանջ բնութագրեր, ինչպես նաև 70ԱՄ արժեքով ֆիքսված տոկոսադրույքով ակտիվներ: Եթե կազմակերպությունը որոշում է հեջավորել զուտ 30ԱՄ գումարի դիրքը ամբողջությամբ, ապա այն նախորոշում է որպես հեջավորված հողված 30ԱՄ արժեքով պարտավորություններ կամ առանց ցպահանջ բնութագրի պարտավորությունների 50 տոկոսը¹:

ԿՈՒ-119 Կազմակերպությունը նաև պետք է համապատասխանի նախորոշման և փաստաթղթավորման 88 (ա) պարագրաֆում նշված այլ պահանջների: Տոկոսադրույքի ռիսկի պորտֆելային հեջի դեպքում նշված նախորոշումը և փաստաթղթավորումը որոշակիացնում է կազմակերպության քաղաքականությունը բոլոր փոփոխականների նկատմամբ, որոնք օգտագործվում են հեջավորման գումարը որոշելու համար, ինչպես նաև թե ինչպես է գնահատվում արդյունավետությունը, ներառյալ հետևյալը՝

- ա) որ ակտիվները և պարտավորությունները պետք է ներառվեն պորտֆելային հեջում և այն հիմքը, որ պետք է օգտագործվի՝ պորտֆելից դրանց դուրս բերելու համար
- բ) ինչպես է կազմակերպությունը գնահատում վերագնորոշման ամսաթվերը, ներառյալ այն, թե տոկոսադրույքի վերաբերյալ ինչպիսի ենթադրություններ են ընկած վաղաժամկետ վճարումների չափերի գնահատման հիմքում, ինչպես նաև այդ գնահատականների փոփոխման հիմքերը: Նույն մեթոդն օգտագործվում է ինչպես հեջավորված պորտֆելում ակտիվի կամ պարտավորության ներառման պահին սկզբնական գնահատականների համար, այնպես էլ այդ գնահատականների հետագա վերանայումների համար:
- գ) վերագնորոշման ժամանակահատվածների թիվը և տևողությունը.
- դ) կազմակերպությունն ինչ հաճախականությամբ կստուգի արդյունավետությունը և ԿՈՒ-126 պարագրաֆի երկու մեթոդներից որն այն կօգտագործի:
- ե) այն մեթոդաբանությունը, որը կազմակերպությունը օգտագործում է՝ որպես հեջավորված հողված նախորոշված ակտիվների կամ պարտավորությունների գումարը որոշելու համար,

¹ 30 ԱՄ ÷ (100 ԱՄ – 40 ԱՄ) = 50 տոկոս

և, համապատասխանաբար, տոկոսային չափը, որը կազմակերպությունը օգտագործում է արդյունավետությունը ստուգելիս՝ օգտագործելով ԿՈՒ-126(բ) պարագրաֆում նկարագրված մեթոդը:

- զ) երբ կազմակերպությունը ստուգում է արդյունավետությունը՝ օգտագործելով ԿՈՒ-126(բ) պարագրաֆում նկարագրված մեթոդը, արդյոք այն պետք է ստուգի արդյունավետությունը յուրաքանչյուր գնորդի ժամանակահատվածի համար առանձին, բոլոր ժամանակահատվածների համար միասին, թե օգտագործելով նշված երկու ձևերի որևէ համակցություն:

Հեջավորման փոխհարաբերության նախորդման և փաստաթղթավորման ընթացքում որոշակիացված քաղաքականությունը պետք է համապատասխանի կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերին և նպատակներին: Քաղաքականության փոփոխությունները չպետք է կատարվեն կամայականորեն: Դրանք պետք է արդարացված լինեն՝ հիմք ընդունելով շուկայական պայմանների փոփոխությունները և այլ գործոններ, պետք է հիմնված լինեն և հետևողականորեն համապատասխանեն կազմակերպության ռիսկերի կառավարման ընթացակարգերին ու նպատակներին:

- ԿՈՒ-120 Հեջավորման գործիքը, որին անդրադառնում է ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆը, կարող է լինել մեկ ածանցյալ գործիք կամ ածանցյալ գործիքների պորտֆել, որոնցից բոլորը պարունակում են ԿՈՒ-114(դ) պարագրաֆում նախորոշված հեջավորված տոկոսադրույքի ռիսկին ենթարկվածություն (օրինակ, տոկոսադրույքի սվոփերի պորտֆել, որոնցից բոլորը պարունակում են ԼԻԲՈՐ-ի ռիսկին ենթարկվածություն): Ածանցյալ գործիքների նման պորտֆել կարող է պարունակել միմյանց չեզոքացնող ռիսկային դիրքեր: Սակայն, այն չի կարող պարունակել տրված օպցիոններ կամ գուտ տրված օպցիոններ, քանի որ սույն ստանդարտն¹ արգելում է այդպիսի օպցիոնների նախորոշումը որպես հեջավորման գործիքներ (բացառությամբ, երբ տրված օպցիոնը նախորոշվում է որպես չեզոքացնող՝ ձեռք բերված օպցիոնի համար): Եթե հեջավորման գործիքը հեջավորում է ԿՈՒ-114(զ) պարագրաֆում նախորոշված գումարը մեկից ավելի վերագնորոշման ժամանակահատվածների համար, ապա այն բաշխվում է բոլոր ժամանակահատվածների վրա, որոնց այն հեջավորում է: Սակայն, ամբողջ հեջավորման գործիքը պետք է բաշխվի նշված վերագնորոշման ժամանակահատվածների վրա, քանի որ սույն ստանդարտը² թույլ չի տալիս, որպեսզի հեջավորման փոխհարաբերությունը նախորոշվի հեջավորման գործիքի այն ժամանակահատվածի մասնաբաժնի համար միայն, որի ընթացքում հեջավորման գործիքը դեռ ուժի մեջ է:

- ԿՈՒ-121 Երբ կազմակերպությունը չափում է վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հոդվածի իրական արժեքի փոփոխությունը համաձայն ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆի, ապա տոկոսադրույքների փոփոխությունն ազդում է վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հոդվածի իրական արժեքի վրա երկու եղանակով. այն ազդում է պայմանագրային դրամական հոսքերի իրական արժեքի վրա և վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հոդվածի մեջ պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնի իրական արժեքի վրա: Ստանդարտի պարագրաֆ 81-ը թույլատրում է կազմակերպությանը նախորոշել որպես հեջավորված հոդված ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության մի մասը, որն ունի միևնույն ռիսկին ենթարկվածություն, պայմանով, որ արդյունավետությունը հնարավոր է չափվել: Վաղաժամկետ վճարման հնարավորությամբ հոդվածների դեպքում 81Ա պարագրաֆը թույլ է տալիս հասնել դրան՝ նախորոշելով հեջավորված հոդվածը իրական արժեքի այն փոփոխության տեսանկյունից, որը վերագրելի է նախորոշված տոկոսադրույքի փոփոխությանը՝ հիմնվելով ակնկալվող, այլ ոչ թե պայմանագրային վերագնորոշման ամսաթվերի վրա: Սակայն հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությունների ազդեցությունը այդ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի վրա պետք է հաշվի առնվի հեջավորված հոդվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որոշելիս: Համապատասխանաբար, եթե ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերը վերանայվում են (օրինակ, ակնկալվող վաղաժամկետ վճարումների փոփոխությունը արտացոլելու համար), կամ եթե փաստացի վերագնորոշման ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվածներից, կառաջանա

¹ տես 77 և ԿՈՒ-94 պարագրաֆները

² տես պարագրաֆ 75-ը

անարդյունավետություն, ինչպես դա նկարագրված է ԿՈՒ-126 պարագրաֆում: Եվ հակառակը, ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի փոփոխությունները, որոնք (ա) ակնհայտորեն առաջանում են հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններից տարբեր գործոններից, (բ) կորելիացիայի մեջ չեն հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխությունների հետ և (գ) կարող են արժանահավատորեն առանձնացվել հեջավորված տոկոսադրույքին վերագրելի փոփոխություններից (օրինակ, վաղաժամկետ վճարումների չափերի փոփոխությունները, որոնք ակնհայտորեն առաջանում են դեմոգրաֆիական գործոնների կամ հարկային կարգավորման փոփոխություններից, այլ ոչ թե տոկոսադրույքի փոփոխություններից) բացառվում են հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը որոշելիս, քանի որ վերագրելի չեն հեջավորված ռիսկին: Եթե առկա է անորոշություն ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերի փոփոխությունը առաջացրած գործոնի վերաբերյալ կամ կազմակերպությունն անկարող է արժանահավատորեն առանձնացնել հեջավորված տոկոսադրույքից առաջացած փոփոխությունները այլ գործոններից առաջացածներից, ապա համարվում է, որ փոփոխությունն առաջացել է հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններից:

ԿՈՒ-122 Սույն ստանդարտը չի որոշակիացնում տեխնիկաները, որոնք օգտագործվում են ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված գումարը որոշելու համար այսինքն, հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին: Եթե այդ չափման համար օգտագործվում են վիճակագրական կամ գնահատման այլ տեխնիկաներ, ապա դեկավարությունը պետք է ակնկալի, որ արդյունքը շատ մոտ լինի այն արդյունքին, որը կստացվեր հեջավորված հողվածը կազմող բոլոր առանձին ակտիվները կամ պարտավորությունները չափելիս: Ճիշտ չէ ենթադրել, որ հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունները հավասար են հեջավորման գործիքի արժեքի փոփոխություններին:

ԿՈՒ-123 89Ա պարագրաֆը պահանջում է, որ, եթե որևէ վերագնորոշման ժամանակահատվածի համար հեջավորված հողվածն ակտիվ է, դրա արժեքի փոփոխությունը ներկայացվի ակտիվների կազմում մեկ առանձին տողային հողվածով: Եվ հակառակը՝ եթե որևէ վերագնորոշման ժամանակահատվածի համար հեջավորված հողվածը պարտավորություն է, ապա դրա արժեքի փոփոխությունը ներկայացվում է պարտավորությունների կազմում մեկ առանձին տողային հողվածով: Դրանք ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հողվածներն են: Հատուկ բաշխում ըստ առանձին ակտիվների (կամ պարտավորությունների) չի պահանջվում:

ԿՈՒ-124 ԿՈՒ-114(թ) պարագրաֆը նշում է, որ անարդյունավետություն է առաջանում այն չափով, որով որևէ հեջավորված ռիսկին վերագրելի հեջավորված հողվածի իրական արժեքի փոփոխությունը տարբերվում է հեջավորման ածանցյալ գործիքի իրական արժեքի փոփոխությունից: Այդպիսի տարբերությունը կարող է առաջանալ մի շարք պատճառներով, ներառյալ՝

- ա) վերագնորոշման փաստացի ամսաթվերը տարբերվում են ակնկալվածներից, կամ ակնկալվող վերագնորոշման ամսաթվերը վերանայվում են,
- բ) հեջավորված պորտֆելի հողվածները արժեզրկվում կամ ապաճանաչվում են,
- գ) հեջավորման գործիքի և հեջավորված հողվածի վճարման ամսաթվերը տարբերվում են, և
- դ) այլ պատճառներ (օրինակ, երբ հեջավորված հողվածներից մի քանիսը ավելի ցածր տոկոս են կրում, քան ուղենշային տոկոսադրույքը, որի համար դրանք նախորոշվել են որպես հեջավորված, և առաջացող անարդյունավետությունն այնքան մեծ չէ, որպեսզի պորտֆելն ամբողջությամբ չորակվի որպես հեջի հաշվառման ենթակա):

Այսպիսի անարդյունավետությունը¹ պետք է բացահայտվի և ճանաչվի շահույթում կամ վնասում:

ԿՈՒ-125 Սովորաբար հեջի արդյունավետությունը կբարելավվի.

- ա) եթե կազմակերպությունը վաղաժամկետ վճարման տարբեր բնութագրերով հողվածները բաշխում է այնպես, որ հաշվի են առնվում վաղաժամկետ վճարման վարքագծերի տարբերությունները.

¹ Այս համատեքստում կիրառվում են էականության նույն նկատառումներն, ինչ բոլոր ՖՀՄՍ-ներում:

- բ) երբ պորտֆելում հոդվածների քանակը լինի ավելի մեծ: Երբ միայն մի քանի հոդվածներ են կազմում պորտֆելը, հավանական է համեմատաբար մեծ անարդյունավետություն, եթե հոդվածներից մեկի գծով վաղաժամկետ վճարումը կատարվում է ակընկալվածից ավելու վաղ կամ ուշ: Եվ հակառակը, երբ պորտֆելը կազմված է ավելի շատ հոդվածներից, վաղաժամկետ վճարումների վարքագիծը կարելի է կանխատեսել ավելի ճշգրիտ:
- գ) երբ օգտագործվող վերագնորոշման ժամանակահատվածներն ավելի սեղմ են (օրինակ, 1 ամսյա վերագնորոշման ժամանակահատվածներ 3 ամսվա փոխարեն): Ավելի սեղմ գնորոշման ժամանակահատվածները նվազեցնում են հեջավորված հոդվածի և հեջավորման գործիքի վերագնորոշման և վճարման ամսաթվերի (վերագնորոշման ժամանակահատվածի ընթացքում) միջև անհամապատասխանության ազդեցությունը:
- դ) հեջավորված հոդվածի փոփոխությունները (օրինակ, վաղաժամկետ վճարումների ակնկալիքների փոփոխության պատճառով) արտացոլելու նպատակով հեջավորման գործիքի գումարի ճշգրտման ավելի մեծ հաճախականության դեպքում:

ԿՈՒ-126 Կազմակերպությունը պարբերաբար ստուգում է արդյունավետությունը: Եթե վերագնորոշման ամսաթվերի գնահատականները փոխվում են կազմակերպության կողմից արդյունավետությունը գնահատելու որևէ ամսաթվի և հաջորդ այդպիսի ամսաթվի միջև, ապա այն պետք է հաշվարկի արդյունավետության գումարը հետևյալ եղանակներից որևէ մեկով՝

- ա) որպես հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխության (տես ԿՈՒ-114(ը) պարագրաֆը) և հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններին (ներառյալ այն ազդեցությունը, որը հեջավորված տոկոսադրույքի փոփոխություններն ունեն որևէ պարունակվող վաղաժամկետ վճարման օպցիոնի իրական արժեքի վրա) վերագրելի ամբողջ հեջավորված հոդվածի արժեքի փոփոխության տարբերություն. կամ
- բ) օգտագործելով հետևյալ մոտավոր հաշվարկը: Կազմակերպությունը՝
 - (i) հաշվարկում է յուրաքանչյուր վերագնորոշման ժամանակահատվածում ակտիվների (կամ պարտավորությունների) տոկոսային համամասնությունը, որը հեջավորված էր՝ արդյունավետության ստուգման վերջին ամսաթվի դրությամբ գնահատված վերագնորոշման ամսաթվերի հիման վրա:
 - (ii) կիրառում է այդ տոկոսը այդ գնորոշման ժամանակահատվածում իր կողմից վերանայված գումարի գնահատականի նկատմամբ՝ հաշվարկելու համար հեջավորված հոդվածի գումարը՝ հիմնված իր կողմից վերանայված գնահատականի վրա:
 - (iii) հաշվարկում է հեջավորված հոդվածի՝ իր կողմից վերանայված գնահատականի իրական արժեքի փոփոխությունը, որը վերագրելի է հեջավորված ռիսկին, և ներկայացնում է այն ըստ ԿՈՒ-114(է) պարագրաֆի:
 - (iv) ճանաչում է անարդյունավետությունը, որը հավասար է (iii) կետում որոշված գումարի և հեջավորման գործիքի իրական արժեքի փոփոխության (տես ԿՈՒ-114(ը) պարագրաֆը) տարբերությանը:

ԿՈՒ-127 Արդյունավետությունը չափելիս կազմակերպությունը տարբերակում է առկա ակտիվների (կամ պարտավորությունների) գնահատված վերագնորոշման ամսաթվերի վերանայումները նոր ակտիվների (կամ պարտավորությունների) սկզբնավորումից՝ միայն առաջինը համարելով անարդյունավետությունն առաջացնող: Գնահատված վերագնորոշման ամսաթվերի բոլոր վերանայումները (բացի նրանցից, որոնք բացառվում են ԿՈՒ-121 պարագրաֆի համաձայն), ներառյալ առկա հոդվածների ցանկացած վերաբաշխումներ ժամանակահատվածների միջև, ներառվում են՝ ԿՈՒ-126(բ)(ii) պարագրաֆի համաձայն, որևէ ժամանակահատվածում գնահատված գումարը վերանայելիս և, հետևաբար, արդյունավետությունը չափելիս: Անարդյունավետությունը վերը նշված ձևով ճանաչելուց հետո կազմակերպությունը յուրաքանչյուր վերագնորոշման ժամանակահատվածում հաստատում է ընդհանուր ակտիվների (կամ պարտավորությունների) նոր գնահատական, ներառյալ նոր ակտիվները (կամ պարտավորությունները), որոնք սկզբնավորվել են արդյունավետության նախորդ իր գնահատումից հետո և նախորոշում է նոր գումար որպես հեջավորված հոդված և նոր տոկոսային համամասնություն որպես հեջավորված տոկոսային

համամասնություն: Այնուհետև, ԿՈՒ-126(բ) պարագրաֆում նշված գործընթացներն այն կրկնում է արդյունավետության հաջորդ ստուգման ամսաթվին:

ԿՈՒ-128 Հոդվածները, որոնք սկզբնապես բաշխվել էին վերագնորոշման որևէ ժամանակահատվածի վրա, կարող են ապաճանաչվել ակնկալվածից վաղ վաղաժամկետ վճարման կամ արժեզրկման արդյունքում դուրսգրումների կամ վաճառքի պատճառով: Երբ սա տեղի է ունենում, ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածում ներառված իրական արժեքի փոփոխության գումարը, որը վերաբերում է ապաճանաչված հոդվածին, պետք է դուրս բերվի ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից և ներառվի այդ հոդվածի ապաճանաչման արդյունքում առաջացած օգուտում կամ վնասում: Այս նպատակով՝ անհրաժեշտ է իմանալ այն վերագնորոշման ժամանակահատվածը (ժամանակահատվածները), որի (որոնց) վրա բաշխվել էր ապաճանաչված հոդվածը, որովհետև դա որոշում է այն վերագնորոշման ժամանակահատվածը (ժամանակահատվածները), որից (որոնցից) այն պետք է դուրս բերվի, և, հետևաբար, այն գումարը, որը պետք է դուրս բերվի ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածից: Հոդվածն ապաճանաչվելիս՝ եթե հնարավոր է որոշել, թե որ ժամանակահատվածում էր այն ընդգրկված, այն դուրս է բերվում այդ ժամանակահատվածից: Եթե դա հնարավոր չէ որոշել, ապա այն դուրս է բերվում ամենավաղ ժամանակահատվածից՝ եթե ապաճանաչումը տեղի է ունեցել ակնկալվածից մեծ վաղաժամկետ վճարումների արդյունքում, կամ բաշխվում է համակարգված և ռացիոնալ հիմքով ապաճանաչված հոդվածը ներառող բոլոր ժամանակահատվածների վրա, եթե հոդվածը վաճառվել է կամ արժեզրկվել:

ԿՈՒ-129 Բացի այդ, որոշակի ժամանակահատվածի վերաբերող ցանկացած գումար, որը չի ապաճանաչվել, երբ այդ ժամանակահատվածը լրացել է, այդ ժամանակ ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում (տե՛ս 89Ա պարագրաֆը): Օրինակ, ենթադրենք կազմակերպությունը բաշխում է հոդվածներ ըստ երեք վերագնորոշման ժամանակահատվածների: Նախորդ վերանախորոշման ժամանակ ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության առանձին տողային հոդվածում ներկայացված իրական արժեքի փոփոխությունը 25ԱՄ գումարով ակտիվ էր: Այդ գումարն ներկայացնում է 1, 2, և 3 ժամանակահատվածներին վերագրելի, համապատասխանաբար, 7ԱՄ, 8ԱՄ և 10ԱՄ գումարները: Հաջորդ վերանախորոշման ժամանակ ժամանակահատված 1-ին վերագրված ակտիվները կամ իրացվել են, կամ էլ վերաբաշխվել են այլ ժամանակահատվածների վրա: Հետևաբար, 7ԱՄ գումարը ապաճանաչվում է ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից և ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում: 8ԱՄ և 10ԱՄ գումարները այժմ վերագրելի են, համապատասխանաբար, 1 և 2 ժամանակահատվածներին: Այս մնացած ժամանակահատվածներն այնուհետև ճշգրտվում են ըստ անհրաժեշտության՝ հաշվի առնելու իրական արժեքի փոփոխությունները, ինչպես նկարագրված է ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում:

ԿՈՒ-130 Որպես նախորդ երկու պարագրաֆների պահանջների լուսաբանում՝ ենթադրենք կազմակերպությունը բաշխել է ակտիվներ՝ յուրաքանչյուր վերագնորոշման ժամանակահատվածին հատկացնելով պորտֆելի որևէ տոկոսային համամասնություն: Ենթադրենք նաև, որ այն բաշխել է 100-ական ԱՄ առաջին երկու ժամանակահատվածներից յուրաքանչյուրի վրա: Երբ առաջին վերագնորոշման ժամանակահատվածը լրանում է, 110 ԱՄ գումարի ակտիվներ ապաճանաչվում են ակնկալված կամ չակնկալված մարումների պատճառով: Այս դեպքում ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածում ներառված ամբողջ գումարը, որը վերաբերում է առաջին ժամանակահատվածին՝ գումարած երկրորդ ժամանակահատվածին վերաբերող գումարի 10 տոկոսը, դուրս են բերվում ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունից:

ԿՈՒ-131 Եթե վերագնորոշման որևէ ժամանակահատվածի հեջավորված գումարը նվազեցվում է՝ առանց համապատասխան ակտիվները (կամ պարտավորությունները) ապաճանաչելու, ապա ԿՈՒ-114(ե) պարագրաֆում նշված առանձին տողային հոդվածում ներառված գումարը, որը վերաբերում է նվազմանը, պետք է ամորտիզացվի 92 պարագրաֆի համաձայն:

ԿՈՒ-132 Կազմակերպությունը կարող է ցանկանալ կիրառել ԿՈՒ-114–ԿՈՒ-131 պարագրաֆներում ներկայացված մոտեցումը պորտֆելային հեջի նկատմամբ, որը նախկինում հաշվառվել է որպես դրամական հոսքերի հեջ համաձայն ՀՀՄՍ 39-ի: Այսպիսի կազմակերպությունը չէղյալ է համարում 101(դ) պարագրաֆի համաձայն դրամական հոսքերի հեջի նախորդ նախորոշումը և կիրառում է այդ պարագրաֆում նշված պահանջները: Այն նաև վերանախորոշում է հեջը որպես իրական արժեքի

հեջ և կիրառում է ԿՈՒ114–ԿՈՒ131 պարագրաֆներում ներկայացված մոտեցումը առաջընթաց կերպով հետագա հաշվառման ժամանակաշրջանների նկատմամբ:

Անցումային դրույթներ (103–108Գ պարագրաֆներ)

ԿՈՒ133 Կազմակերպությունը կարող է նախորոշած լինել ներխմբային կանխատեսված գործարքը որպես հեջավորված հոդված 2005թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող առաջին տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից (կամ համեմատական տեղեկատվության վերաներկայացման նպատակով, ավելի վաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբից) այնպիսի հեջում, որը կորակվեր որպես հեջի հաշվառման ենթակա՝ համաձայն սույն ստանդարտի (փոփոխված պարագրաֆ 80-ի վերջին նախադասությամբ): Այդպիսի կազմակերպությունը կարող է կիրառել նման նախորոշումը համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, հեջի հաշվառման կիրառման նպատակով, 2005թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող առաջին տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից (կամ ավելի վաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբից): Այդ կազմակերպությունը պետք է նաև կիրառի ԿՈՒ99Ա և ԿՈՒ99Բ պարագրաֆները՝ 2005թ. հունվարի 1-ին կամ դրան հաջորդող ամսաթվին սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանի սկզբից: Սակայն, 108Բ պարագրաֆի համաձայն, այն կարող է չկիրառել ԿՈՒ99Բ պարագրաֆը ավելի վաղ ժամանակաշրջանների համեմատական տեղեկատվության նկատմամբ: